

Græca, etsi in quibusdam codicibus se vidisse quidam testentur. *ER. NUX*, habente hoc seculo, ET IN OMNIA SECLA SECLORUM, et in omnem æternitatem. Genitivum *seclorum* addidit interpres, ut clarius exprimeret æternitatem, quæ per *seculum seculi*, vel *seculum seclorum* in Scripturâ solet significari, tanquam quædam duratio quæ post elapsa omnia secula temporaria adhuc manet sine fine. Dicuntur autem gloria

magnificentiâ, imperium, potestas, ante omne seculum, seu ab æterno fuisse in Deo, non quod creatura Deum ab æterno glorificaverint, aut Deus magnificentiam suam exercuerit, aut imperio vel potestate erga creaturas usus sit; sed quia virtus ei et auctoritas ad omnia ista inerat, inquit Carthusianus. *AMEX*, verè sic est.

IN EPISTOLAS CATHOLICAS DILUCIDATIO.

AUCTORE WOUTERS (1).

Præfatio.

Post quatuordecim Epistolas S. Pauli sequuntur septem catholice; quæ ita appellantur, non quia tradunt doctrinam catholicam (nam hæc etiam tradunt Epistolæ S. Pauli), sed quia ad universitatem fidelium sunt scriptæ. Vox enim *catholica* est vox Græca, quæ Latine idem sonat ac *universalis*. Hæc igitur nomine appellantur, quia non ad aliquam particularem ecclesiam, aut nationem scriptæ sunt, ut Pauli Epistolæ ad Romanos, Corinthios, Ephesios, etc., aut ad unum hominem, ut quæ ad Timotheum, Titum et Philemonem; sed quia generatim scriptæ sunt ad fideles dispersos in varias regiones. Nam Jacobus, in initio suæ Epistolæ, duodecim tribubus quæ erant in dispersione salutem dicit. Prima Petri mittitur ad electos adriens dispersionis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Asiæ et Bithyniæ. Secunda ad fideles in universum; aut certè ad eosdem, qui nominantur in primâ, missa fuit, uti liquet ex cap. 5, ubi dicit: *Hæc ecce vobis, charissimi, secundam scribo Epistolam*. Prima Joannis etsi apud nos nullam habeat inscriptionem, videtur tamen scripta fuisse ad omnes ab ipso eruditias gentes, quæ per Asiam ac Orientem erant variæ; nam quod ad hæc scribat, satis innuere videtur verba cap. 1, v. 4 et 5. Quod S. Judas etiam ad multas gentes scribat, clarè ex initio ejus Epistolæ liquet.

Verum quidem est quod secunda et tertia Joannis ad privatas tantum personas scriptæ sint, sed tamen hoc non obstante omnes appellantur *catholice* à majori parte.

QUESTIO PRIMA.

De Epistolâ S. Jacobi.

Principaliora, et magis scitu necessaria, quæ circa hæc Epistolam inquiri ac discuti solent, hæc breviter per interrogationes et responsiones subjiciemus. Itaque

(1) Vid. Wouters vitam, vol. 25 *Cursus com. Script. sac.*, col. 767, 768.

non tantum in Judæa, sed etiam in gentium persecutione crudeliter vexaverint, liquet ex apostolicis Actis. Hinc illos S. Jacobus duxit consolandos et adhortandos ut persecutiones ac tribulationes patienter pro Christi nomine sustinerent.

Quæres 5° quænam sit ista dispersio duodecim tribuum, ad quas cap. 1, v. 1, S. Jacobus se scribere affirmat. Ante responsum nota plures fuisse Judæorum dispersiones: prima fuit, dum Salmanasar Assyriorum rex decem tribus duxit in captivitatem, et destruxit regnum Israel. Tunc enim plurimi, ut captivitatem evaderent, fugerunt ad vicinas gentes. Secunda dispersio fuit in captivitate Babilonica. Tertia sub Antiocho rege Syria, qui per varia et horrenda tormenta tentavit omnes Judæos in apostasiam deducere. Quarta dispersio fuit ob perfidiorum Judæorum in S. Stephanum et alios fideles persecutionem, de qua scribit S. Lucas, Act. 8, v. 1: *Facta est autem in illâ die persecutio magna in ecclesiâ quæ erat Jerosolymis, et omnes dispersi sunt per regiones Judææ et Samariæ, præter apostolos*. — Hoc notato, respondeo: Dispersio de qua mentionem facit S. Jacobus, non est illa sola de qua agit S. Lucas in Actibus apostolorum; nam cum ista dispersio tantum fuerit in Judæa et Samariâ, et isti fideles Judæi, qui ex decem tribus habitabant in Palestinâ, admodum pauci essent comparatione illorum qui habitabant in aliis regionibus; si istis sois scripsisset, non satis aptè dicere potuisset: *Duodecim tribubus, quæ sunt in dispersione*; ac proinde verius est quod hæc Epistolâ scripta sit ad omnes fideles Judæos, qui tum in Judæa, tum in aliis, saltem adjacentibus, Judææ regionibus morabantur. Et idè etiam scripta est Græcè, quia nimirum Græca lingua erat quasi communis in Oriente, et plures Judæi extra Palestinam dispersi magis eam callebant quam Hebræicam.

Quæres 3° quid S. Jacobus intelligat per *tentationes*, dum ait, cap. 4, v. 2: *Omne gaudium existimate, fratres, cum in tentationes varias incidieritis*. — Resp. eum intelligere omnem afflictionem, præsertim verò persecutionem quam suo tempore fideles patiebantur à perfidis Judæis, aliisque infidelibus. Afflictio autem, uti et persecutio, idè vocatur tentatio, quia per eam Deus homines tentare, hoc est, probare solet, ut quales sint innolescat. Ita Christus, Luca 22, apostolos adhortans, ait: *Vos estis qui permanistis mecum in tentationibus meis*; et Paulus, ad Heb. 4, de Christo: *Tentatum per omnia*. Atque id etiam satis innuunt ipsemet Jacobus, dum infra ait: *Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, etc.*

Putat Estius quod S. Aug., lib. 14 de Civ., cap. 9, doceat apostolum Jacobum per *tentationes* intelligere incitamenta carnis. Attamen id loco citato non habet S. doctor; nam tantum tractat de perturbationibus animi, et tentationibus in genere, quas in hæc vita patiuntur justî; et de his dicit: *Ut doleant in tentationibus, vident Petrum flentem. Ut gaudeant in tentatio-*

nibus, audiunt Jacobum dicentem: Omne gaudium existimate, etc.

Quæres 5° quo sensu, cap. 2, v. 10, dicatur: *Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus*. — Resp. sensum esse hunc: Quicumque, servatis cæteris Decalogi et Evangelii præceptis, unum transgressus fuerit, ita ut graviter peccet, qui omnium reus, qui violat charitatem, à quâ tota lex pendet, sive quia æquè privatur sine legis, ac si omnia præcepta violaret, ita ut observatio reliquorum mandatorum ipsi ad prædictum finem prodesse nequeat. Et ita exponit istum locum S. P. Aug., epist. 29, ubi hoc modo discurrit: *Unde fiet omnium reus, si in uno offendat qui totam legem servaverit? An fortè quia plenitudo legis charitas est, quâ Deus proximisque diligitur, in quibus præceptis charitatis tota lex pendet et propheta, merito fit reus omnium qui contra illam facit, in quâ pendet omnia? Nemo autem peccat nisi adversus illam faciendo, quia, non adulterabis, non homicidium facies, non furaberis, non concupisces, et si quod est aliud mandatum, in hoc sermone recapitulatur, in eo quod diligit proximum tuum tanquam teipsum. Dilectio proximi malum non operatur. Plenitudo autem legis est charitas. Nemo autem diligit proximum, nisi diligens Deum...; ac per hoc qui totam legem servaverit, si in uno offenderit, fit omnium reus, quia contra charitatem facit, unde tota lex pendet. Reus itaque fit omnium, faciendo contra eam in quâ pendet omnia; utpote in quâ connexa sunt, sicutque quasi unum integrum charitatis mandatum; charitas enim est forma legum et virtutum omnium.*

In idem redit interpretatio S. Thomæ, 1-2, q. 75, a. 1, ad 1, ubi ait quod S. Jacobus loquatur de peccato ex parte aversionis à Deo, non ex parte conversionis ad creaturam, quia in unoquoque peccato homo se averit à Deo, et contemnit omnium mandatorum legislatorem. Patet autem hunc esse verum et litteralem sensum, inquit Cajetanus, qui S. Jacobus mox sententiam suam probat ex identitate legislatore, dicens, v. 11: *Qui enim dixit: Non machaberis, dixit et: Non occides. Quod si non machaberis, occides autem, factus es transgressor legis*.

Neque tamen ex hoc loco sequitur omnia peccata mortalia esse paria, uti olim volebant Stoici, quia licet offendens in uno sit peccator omnium reus, non tamen æqualiter est reus ac si in omnibus offendisset. Unde nec æqualiter intensivè punitur, licet extensivè poena sit quoque æterna. Omnis igitur peccans delictit à rectâ viâ; sed alius alio potest longius aberrare; sicut distorto datur aliud distortus, ait S. Aug. Si autem peccatum præcisè spectetur quatenus adversatur charitati, magis etiam facit contra charitatem qui graviter peccat quam qui leviter, inquit Beda.

Quæres 6° de quo spiritu loquatur S. Jacobus, cap. 4, v. 3, ubi ait: *An putatis quia inanimè Scriptura dicit: Ad invidiam concupiscit spiritus, qui habitat in vobis? nempè per fidem et gratiam. Veri etiam potest, inquit Fromondus (vid. supra), qui habitant,*

scilicet cum baptizati estis, licet quidam vestrum habitatores istum jam à se expulerint. — Resp.: Aliqui interpretes per spiritum intelligunt spiritum hominis carnalis, alii spiritum diaboli; et inde nata est multiplex hujus loci interpretatio. Verò similis est Jacobum loqui de Spiritu sancto; illi enim soli competit id quod sequitur, v. 6: *Majorem autem dat gratiam.* Propter quod dicit: *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Vult igitur hic apostolus Jacobus significare quòd non inaniter dicat Scriptura (Exod. 20, v. 5 et alibi) Deum non amare instar zelotypi. Itaque sensus est hic: Putatisne, ó Christiani, frustra in Scripturá Deum vocari zelotypum vestri, ac osorem mundi, illique quasi invidentem possessionem vestri cordis, eamque ad invidiam, id est, cum invidiá mundi, sive ita ut invidet mundo, concupiscere? Non sanè frustra ita vocatur. Reipsá enim est zelotes, consortis impatiens; non patitur ut alios amemus præter ipsum; non fert nos diligere mundum, quasi adulteros; ac proinde mirum non est quòd anima diligens mundum, et cum eo adulterans, constituitur inimica Deo; sicut uxor in adulterio deprehensa fit inimica marito, et non rarò ab ipso interficitur. Deus ergo concupiscit cor nostrum instar zelotypi, magnoque zelo illud affectat, idòque dolet et quasi invidet mundo, quòd animas Deo desponsatas per illecebras ad se pelliciat.

Probat igitur Jacobus id quòd dixit, scilicet amicitiam mundi esse inimicam Dei, ex eo quòd ita nos amet Spiritus Dei, ut solus velit amari, nec patiatur rivalem; amat enim nos tanquam sponsas suas charissimas; unde si alium, puta mundum, amemus, nobis quasi adulteris irascitur. Si igitur quandoque aliquid nobis postulantes neget, non id facit quia nobis invidet, utpote qui usque ad invidiam nos amat, sed ne id nobis obsit, nosque ab amore suo avertat, et ad amorem mundi convertat.

Ex jam dictis patet quòd apostolus Jacobus, dum invidiam et zelotypiam tribuit Deo, loquitur more humano, idque ad significandam maximam indignationem ex amore ortam. Sic etiam multis in locis ira et furor, qui sunt pravi hominum affectus, tribuntur Deo, ad representandam magnitudinem penæ quam peccatoribus infligit.

Quæres 7^a an Jacobus, cap. 5, v. 16, dicens: *Confitemini ergo alterutrum peccata vestra*, agat de sacramento confessionis. — Resp. vero similis affirmativè. Ratio hujus est, quòd hic videatur hortari fideles ut servent legem quam sciunt à Christo præscriptam Joan. 20; ac proinde vult ut quos conscientia peccatorum gravat, pro eorum expiatione ad presbyteros recurrant. Idque hoc loco opportunè fecit, ubi de infirmis agebat. Cum enim morbi sæpè ex peccatis accendant, meritò monentur infirmi ut ante omnia sese peccatorum vinculis, præviâ confessione, absolvendos curent. Favent huic expositioni Origenes, hom. 2 in Levit., et S. Chrysost., lib. 3 de Sacerdotio, qui verba S. Jacobi proximè præcedentia: *Si in peccatis sit, remittentur ei*, intellexerunt de peccatorum remissione,

quæ fit ministerio sacerdotum. Unde conformiter ad hanc intelligentiam aptè subjungitur istud, tanquam de confessione sacramentali dictum: *Confitemini ergo alterutrum peccata vestra*; etenim particula *ergo*, vel *autem*, prout habet textus Syriacus, connectit hæc præcedentibus; q. d.: Dixi de extremâ Unctione: *Si in peccatis sit, remittentur ei*, scilicet si quis ungitur ea ignoret, aut eorum sit oblitus; nam si eorum sit conscius, debet ante extremam Unctionem confiteri. Ut ergo eam ritè suscipiat, *confitemini alterutrum peccata vestra*, id est, confitemini homines hominibus, puta illis quibus tanquam Dei ministris cura et potestas absolvendi demandata et collata est à Christo, juxta illud 1 Petri 4, v. 10: *Unusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrans.* Sic vulgò dicimus: Doceat invicem, curate invicem: sustentate invicem, sacrificate pro invicem: nimirum, doctores, doceat rudiores, medicis, curate ægros, divites, sustentate pauperes, sacerdotes, sacrificate pro laicis. Similes enim locutiones exponi debent conformiter ad subjectam materiam, gratiam et officium cujusque.

QUESTIO II.

De Epistolâ primâ S. Petri.

Duas Epistolas à Petro apostolo scriptas agnoscit, et in canonem Scripturæ sacræ jam inde ab initio recepit Ecclesia. Et quidem de hæc primâ nulla fuit unquam controversia; sed de secundâ aliquando dubitatum fuit. Unde Eusebius Cæsarensis, lib. 5 Histor., cap. 5, de hæc re ita scribit: « Una Petri Epistola, quæ prior illius esse dicitur, omnium consensu est approbata. Hanc quasi positam extra omnem controversiam veteres presbyteri in suis scriptis citant. Eam autem, quæ illius secunda fertur esse Epistola, non ita auctoritate et testimonio veterum confirmatam accepimus. Verùm cum plerisque perquam utilis videtur; unâ cum aliis Scripturis perlegi et perdisci est solita. » In illustrium virorum Catalogo scribit etiam S. Hieron.: *Petrus scripsit duas Epistolas, quæ catholice nominantur, quarum secunda à plerisque ejus esse negatur, propter styli cum priori dissonantiam.*

Et quidem quòd antiquissimi Patres primam Epistolam agnoscant esse canonicam, ac ejus testimoniis utantur, est omninò certum. Hoc enim facit S. Polycarpus, in suâ Epistolâ ad Philippenses; etiam S. Irenæus, lib. 4, cap. 37; item Tertullianus, cap. 12 libri Scorpiaci, ac in aliis locis; et de SS. Polycarpo ac Irenæo hoc ipsum ad advertit etiam Eusebius.

§ 1. *Ubi, ad quos et ob quam causam hæc Epistola scripta sit.*

Resp. et dico 1^a: Hæc Epistola scripta fuit Romæ. Prob. 1^a quia, cap. 5, v. 15, dicit S. Petrus: *Salutat vos Ecclesia quæ est in Babylone coelecta*, id est, unâ nobiscum à Deo electa; atqui per Babylonem, juxta veteres scriptores, intelligitur Roma; ergo, etc.

Prob. min. ex Ensebio Cæsarensi, qui postquam, lib. 2 Histor., cap. 14, ostendisset Petrum Romæ S. Marci Evangelium approbasse, statim addit: « Constat porro Petrum hujus Marci mentionem facere in uriori

Epistolâ quam Romæ texuisse dicitur; quam quidem Epistolam ibi perscriptam ostendit, dum civitatem illam verbi translatione Babylonem appellat, hoc modo: *Salutat vos Ecclesia nostræ electionis consors, quæ est in Babylone.* Similiter S. Hieron., lib. de Scripturis ecclesiasticis, nomine Babylonis intelligit Romam. Nam ibidem, in Marco, ita scribit: « Meminit hujus Marci et Petrus in Epistolâ primâ sub nomine Babylonis figuratè Romam significans: *Salutat vos Ecclesia quæ est in Babylone, et Marcus filius meus.* » Item Beda, et Æcumenius, ac omnes orthodoxi interpretes constanter asserunt per Babylonem hæc significari Romam. Imò idipsum etiam sustinent varii Protestantes: nam, ut refert Calmet, dissert. de Itinere Rom. S. Petri, Grotius in præfatum Petri locum dicit: « De Babylone dissident veteres et novi interpretes. Veteres Romam interpretantur, ubi Petrum fuisse nemo verus Christianus dubitabit: novi Babylonem in Chaldæâ. Ego veteribus assentior. »

Prob. 2^a quia nomine Babylonis etiam in Apoc. cap. 17 et 18 Roma significatur; utique figuratè locutione, quia nimirum Roma tunc propter nimiam idolorum multitudinem et idololatricam varietatem, necnon ob quorumvis vitiorum grassantem licentiam, erat vera Babylon, seu confusio; ergo et hic per Babylonem rectè intelligitur Roma. Ac proinde falsum est quòd dicunt sectarii, nempe per Babylonem hæc intelligi vel illam quæ est in Chaldæâ, vel eam quæ est in Ægypto, et alio nomine Cairum hodiè vocatur. Siquidem Petrum Romæ fuisse tota testatur antiquitas; illum verò in Chaldæâ aut in Ægypto fuisse nulla prodit historia.

Quo autem anno hæc Epistola Romæ scripta sit non satis liquet. Interim hoc certum est quòd scripta fuerit eo tempore quo S. Marcus Romæ adhuc cum Petro erat; id enim evidens est ex cap. 5, v. 15. Jam autem cum, teste Eusebio, Marcus anno 5 Claudii Alexandriam in Ægyptum ad regendam illam Ecclesiam à Petro missus fuerit, hinc sequitur quòd hæc Epistola scripta sit ante annum 5 Claudii, seu ante annum 43 ære vulgaris. Ex quo ulterius concluditur quòd scripta fuerit ante omnes S. Pauli Epistolas; nam prima inter Paulinas est prima ad Thessalonicenses. Hæc autem solum anno Claudii 12, seu ære vulgaris 52, scripta fuit, ut ante suo loco diximus.

Dico 2^a: Ad quos hæc Epistola scripta sit, ipsa statim initio declarat epigraphæ, quæ dicitur: *Advenis dispersionis Ponti, Galatiæ, etc.*; id est, ad populos dispersionis, ad quos etiam Jacobus scripsit; sed quia Jacobus addit: *Duodecim tribubus*, et Petrus illos simpliciter vocat *advenas*, dubitatur an ad Judæos, an ad gentiles scripta sit. Et quidem Eusebius, lib. 5 Histor., cap. 4, et S. Hieron., lib. de Scripturis ecclesiasticis, existimant eam esse scriptam ad Judæos. At verò S. P. Aug., lib. 22 contra Faustum, cap. 89, arbitratur illam esse scriptam ad gentiles. Attamen utraque opinio facillè conciliari potest, ut benè reflectit Estius, si dicatur quòd principaliter seu primariò sit destinata ad Judæos dispersos per Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam, et Bithyniam, secunda-

riò autem ad gentes conversas, inter quas isti Judæi morabantur.

Probat prima resolutionis pars, scilicet quòd sit scripta ad Judæos: Quia imprimis id clarè insinuant præmemorata verba inscriptionis: *Advenis dispersionis.* Non enim gentes advenæ erant earum regionum quas Petrus ibi recenset, sed Judæi in illis commorantes. Item ad Judæos spectat quòd dicit, cap. 2, v. 11: *Obsecro vos tanquam advenas et peregrinos abstinere vos à carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam, conversationem vestram inter gentes habentes bonam.* Et cap. 5, haud dubiè mulieres Hebræas adhortatur, dum, v. 5 et 6, ait: *Sic enim aliquando et sanctæ mulieres, sperantes in Deo, ornabant se, subiectæ propriis viris. Sicut Sara obediebat Abraham, et Dominum eum vocans: cuius estis filie benefactrices, et non pertinentes ullam perturbationem.*

Probatur secunda pars, nempe quòd etiam sit scripta ad gentiles: Quia id clarè patet ex cap. 2, v. 10, ubi dicit: *Qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei: qui non consecuti misericordiam, nunc autem misericordiam consecuti.* Atqui hoc testimonium, quòd ex Osee 2, v. 24, desumptum est, Paulus ad Rom. 9 de vocatione gentium interpretatur; ergo. Idem etiam patet ex cap. 1, ubi ait: *Non configurati prioribus ignorantia vestra desideris. Ac rursum: Redempti estis de vanâ vestrà conversatione patrum traditionis.* Hæc enim ad gentes propriè pertinent. Insuper cap. 4, v. 5, dicitur: *Sufficit præteritum tempus ad voluntatem gentium commendamam, his qui ambulaverunt in luxuriis... et illicitis idolorum cultibus.* Quod utique ad gentiles qui idololatricæ fuerant dicendum esse satis evidens videtur.

Itaque licet S. Petrus hanc Epistolam principaliter ad Judæos scripserit, tamen quia Judæi fideles in dispersione constituti cum gentibus eorumdem locorum in Christum credentibus, tanquam fratribus, communicabant, ideò etiam ad gentiles scriptam esse omninò vero simile est. Inscripta autem Epistolam ad Judæos, ut apostolus circumcissionis, seu populi circumcisi; quemadmodum è contrario Paulus, ut apostolus præputii, seu doctor gentium, præcipuè suas Epistolas ad gentiles dirigit; quamvis Corinthi essent etiam Judæi inter fideles illos ad quos scribit. Una excipitur Epistola ad Hebræos, quæ ad solos Judæos à Paulo scripta fuit.

Dico 3^a: Causa ob quam S. Petrus hanc Epistolam scripsit, præcipua hæc est, scilicet ut Judæos ad Christum conversos qui gentium regiones incolant in fide Christi confirmarent; docens eos in professione susceptâ constantes esse debere, eamque vitâ et moribus exornare: atque ita futurum pollicetur ut hæreditatis cœlestis ad quam vocati erant participes flant. In hunc autem finem varias adhibet exhortationes, scilicet de retinendâ in rebus adversis patientiâ, de servandâ vitæ innocentia ac puritate, de obedientiâ præstandâ magistratibus, de honestâ et christianâ conjugum inter se conversatione, de vitandâ profanâ gentium consuetudine. Tum invitât ad vigilantiam,

sobrietatem, orandi studium, humilitatem, hospitalitatem, ac cetera officia charitatis erga proximos. Atque his preceptis passim admiscet rationes à fidei nostræ mysteriis petitas. Ultimo capite, tanquam ipsorum etiam pastorum pastor, seniores, id est, episcopos ac presbyteros hortatur quomodo in ecclesiis suarum regimine gerere se debeant. Ita Estius. § 2. *Ad quid, cap. 1, v. 12, referatur* id in quem: *item quid, cap. 2, v. 3, intelligatur per sacerdotium sanctum.*

Postquam S. Petrus Christi fideles adhortatus fuisse ut propter spem salutis æternæ exultarent in quibusvis tribulationibus, statim subiungit cap. 1, v. 10: *De quâ salute exquisierunt, atque scrutati sunt prophetæ, qui de futurâ in vobis gratiâ prophetaverunt: scrutantes in quod vel quale tempus significaret in eis Spiritus Christi.* His verbis significat S. Petrus Evangelicam predicationem non esse novam aut repudiandam doctrinam, sed antiquissimam SS. prophetarum predicationem. Affirmat insuper quod prophete hanc, quæ nunc nobis novi Testamenti filiis facta est, gratiam diligenter exquisierunt, ac prædicaverint non tantummodo dominicæ incarnationis substantiam, sed etiam præcisum seu prædefinitum tempus. Ita enim fecit singulariter propheta Daniel, qui inquisivit ac prophetauit ejus præcisum annum: et ob hoc à S. Gabriele archangelo fuit merito appellatus *vir desideriorum*. Unde ad ejus prophetiam hic videtur respicere S. Petrus, ac insinuate ejus hebdomadas jam esse completas, adeoque advenisse Messie tempus, et ipsum non posse esse alium quam eum nuper crucifixum. In hunc enim non solummodo alia prophetarum præconia conveniunt, sed etiam hæc hebdomada.

Prenuntians eas que in Christo sunt passiones. Ex hoc loco rectè probatur divinitas Spiritus sancti, et ipsum haud dubiè respexit synodus Constantinopolitana, dum ad probandam istam divinitatem inseruit suo Symbolo: *Qui locutus est per prophetas.*

Et posteriores glorias. Christi Domini humilitas, passio et crux fuerunt carnalibus Judæis scandalum: quoniam expectabant Messiam uti gloriosum regem, ac totius mundi bellicum triumphatorem. Apostolus Petrus affirmat hunc esse manifestum ac prophetarum predicationibus aperte contrarium errorem, eò quod prophete palam prædicaverint et prædixerint Christi Domini humilitatem, passionem ac mortem, et non quasvis, sed posteriores glorias; nempe gloriam resurrectionis, ascensionis, et domini spiritualis super omnes gentes, utique post infamem mortem.

Vers. 12: *Quibus revelatum est, quia non sibi metipsis, vobis autem ministrabant ea que nunc nuntiata sunt vobis.* His verbis insinuat prophetis inter varia fuisse etiam revelatum quod non ipsi, sed ipsorum posteri essent visuri gratiam novi Testamenti, adeoque quod non sibi ipsis, sed potius suis posteris sua predicatione servirent. Ita et Christus Dominus dixit Luc. 10: *Multi reges et propheta voluerunt videre que vos videtis, et non viderunt, et audire que vos auditis, et non audierunt.* Et Joan. 4: *Alii laboraverunt, et vos in*

laboribus eorum introistis. Item cap. 10. *Epist. 1 ad Corinth. scribit Paulus: Omnia in figurâ contingebant illis, scripta sunt autem ad correctionem nostram, in quas fines seculorum devenerunt.*

Per eos qui evangelizaverunt vobis. Ex his verbis patet quod non solus Petrus, sed etiam alii apostoli istis fidelibus Judæis prædicaverint. Prædicaverint autem non à semetipsis, sed illuminati ac jussi per missum de celo Spiritum sanctum, utique in die Pentecostes. Ex factis tunc miraculis S. Petrus confirmat auctoritate evangelicæ predicationis.

In quem desiderant angeli prospicere. Ven. Deda relativum in quem refert ad Christum Dominum, et exinde probat ejus divinitatem. Alii referunt ad immediate præcedentia, nempe ad Spiritum sanctum, ac hujus divinitatem exinde probant. At in textu Græco habetur: *In qua, utique in mysteria.* Adeo proinde juxta textum Græcum relativum referri debet ad omnia præcedentia, videlicet ad omnia Christi Domini per prophetas prædicata mysteria; ita ut et SS. angeli desiderent in ipsa prospicere. Ita locum hunc intelligit S. Isidorus Pelusiota, lib. 1, epist. 119; item S. Ambros., lib. de Patriarchâ Isaac, cap. 5. Porro quod SS. angeli quædam dominicæ incarnationis mysteria aliquando ignoraverint, idcirco in ipsa postmodum sibi revelata prospexerint cum summo desiderio, patet ex cap. 4. *Epist. ad Ephesios, ac cap. 5. Epist. 1 ad Timotheum.*

Etiâ Estius putat legendum esse in qua, dicitur sensum genuinum præfati textus esse hunc: *In qua, scilicet ea que nunc nuntiata sunt vobis; hoc est, in mysteria salutis ac redemptionis humanæ, à prophetis prædicta, et ab apostolis annuntiata, angeli penitentis introspicere desiderant.* Quamvis enim ea non ignorent, tamen cognitis adeo defectantur, ut plenius etiam atque perfectius ea nosse vehementer cupiant. Hoc autem mysticè significabant duo Cherubim expansis alis operientes propitiatorium, et in illud, versis ad se intinuit vultibus, respicientes, Exod. 25. Nam in propitiatorio typus erat nostræ per Christum redemptionis. Ita Estius et alii qui sequuntur textum Græcum.

Interim adhaerendo textui nostræ Vulgate, videtur id in quem referri debere ad Spiritum sanctum: nam de illo immediate ante præcessit sermo. Itaque in Spiritum sanctum, tanquam in objectum beatitudinis, angeli prospicere desiderant, in quantum desiderando satiantur, et satiano desiderant: et sic desiderium istud est perpetua aviditas tantò plus videndi, quanto plus vident, sicut Ecclesiast. 24 dicitur: Qui edunt me adhaere esurient. Hinc S. Gregor., lib. 18. *Moral., cap. 28, ait: Angeli vident, et videre desiderant, et sicut intueri, et intuentur. Ne autem sit in desiderio anxietas, desiderantes satiantur; et ne sit in satietate fastidium, satiatas desiderant. Et desiderant sine labore, quia desiderium satietas comitatur; et satiantur sine fastidio, quia ipsa satietas ex desiderio semper incenditur.* Et Deda in hunc locum ita scribit: *Contemplatio divinæ presentie ita angelos beatificat, ut ejus semper visâ gloriâ satientur, et semper*

ejus dulcedinem quasi novam insatiabiliter esuriant.

S. Petrus, cap. 2, adhortans fideles ut dignè juxta vocationem vivant, ait v. 5: *Et ipsi tanquam lapides vivi superedificamini, domus spiritualis, sacerdotium sanctum, offerre spirituales hostias.* SS. Hieron., in cap. 28. *Ezech., et Ambr., in cap. 3 et 22. Luc., legunt: In sacerdotium sanctum; q. d.: Super Christum edificamini, ut sitis sacerdotium, non impurum, profanum et sacrilegum, quale est idololatrarum et hæreticorum; sed purum, sacrum et sanctum.*

Ex jam citato textu Lutherus deducere voluit omnem Christianum, etiam feminam, esse sacerdotem, idcirco omnes posse absolvere et sacrificare. Verum hæc deductio prorsus absurda et falsa est. Etenim exinde sequeretur omnem Christianum esse etiam regem, adeoque inter Christianos nullam esse superioritatem: nam S. Petrus sicut hic omnes pios fideles vocat *sacerdotium sanctum*, sic paulò infra, v. 9, eos appellat *regale sacerdotium*. Et Apocal. 1 et 5, dicitur Deus nos fecisse *regnum et sacerdotes*: Græcè, *reges et sacerdotes*.

Ut igitur præcitat D. Petri textus intelligatur, videmus quid de eodem habeat S. Leo. Hic, serm. 3 de Anniversario sue assumptionis, eum insigniter exponit. *Licet, inquit, universa Ecclesia Dei distincte ordinata sit gradibus, ut ex diversis membris sacrati corporis subsistat integritas: nos tamen omnes, sicut ait Apostolus (1 Cor. 11) in Christo Jesu unum sumus, nec quisquam ab alterius ita est divinus officio, ut non ad connexionem pertineat capitis cujuslibet humilitatis portionis. In unitate igitur fidelis atque baptismatis, indiscriminata nobis societas, dilectissimi, et generalis est dignitas, secundum illud beatissimi Petri apostoli sacratissimâ voce dicentis: *Et ipsi tanquam lapides vivi superedificamini in domos spirituales, sacerdotium sanctum, offerentes spirituales hostias acceptabiles Deo per Jesum Christum.* Et infra: *Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis.* Omnes enim in Christo regeneratos crucis signum efficit reges, sancti verò Spiritus unctio consecrat sacerdotes: ut præter istam specialem nostri ministerii servitutem, universi spirituales et rationales Christi agnoscat se regii generis, et sacerdotalis officii esse consortes. Quid enim tam regium quam subditum Deo animum corporis sui esse rectorem? Et quid tam sacerdotalè quam vovere Domino conscientiam puram, et immaculatam pietatis hostias de altari cordis offerre?*

Ex his verbis patet duplex esse sacerdotium, et duplex regnum: unum generale et improprie dictum, alterum speciale et proprie dictum. Nam sicut sacrificium specialiter et proprie vocatur quod externo ritu cum aliquâ ut immutatione Deo offertur, ut supremo Domino; generaliter autem et improprie omne id quod agitur, ut sancta societate Deo inhaereatur, prout observat S. P. Aug., lib. 20 de Civ. Dei, cap. 6: ita peculiariter et proprie sacerdotes dicuntur quorum officium est sacrificia prioris generis offerre; improprie verò et generaliter ratione qui posterioris generis

afferunt Deo sacrificia; id est, quicumque pia et sancta opera exercent. Porro quod S. Petrus de sacerdotio improprie ac generaliter accepto loquitur, manifestum est ex illis verbis: *Offerre spirituales hostias*; id est, ad offerendum hostias sive sacrificia spiritualia, seu opera virtutum: quæ quidem omnia, quatenus ad Dei referuntur honorem, tanquam Auctoris ac Domini universalis hostie dicuntur: *spirituales* autem, ad differentiam carnalium hostiarum quæ in veteri lege offerebantur: vel generatim ad discrimen cultus externi, qui ad interiorum cultum in animo consistentem referri debet. Subest igitur in hæc parte exhortatio tacita ad opera bona, tanquam ad spirituales hostias, ad quas Deo offerendas omnes fideles juxta S. Leonem consecrati sunt sacerdotes in baptismo.

§ 5. *Quomodo intelligenda sint ea que habet S. Petrus de spiritibus incredulis in diebus Noe.*

Cap. 3. S. Petrus hortans fideles ad constantem patientiam in sufferendis infidelium contra eos contumeliis ac persecutionibus, v. 18 ait: *Quia et Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, justus pro injustis.* Ex hoc Christi exemplo ostendit duo: Primum quod pati debeamus, etiamsi simus innoxii et sine peccato; secundò quod tales persecutiones debeamus constanter ferre, quia Christus Dominus fuit non tantummodo passus, sed et mortuus; et quidem pro omnium nostrum peccatis, ut nos offerret se reconciliaret Deo, faceretque promptos ad ipsum in hæc re imitandum.

Mortificatus quidem carne, vivificatus autem spiritu, v. 19: In quo et hi qui in carcere erant spiritibus veniens predicavit. Hic locus est valde difficilis. Videtur enim primâ fronte ex eodem sequi quod descendens ad inferos Christus Dominus istis prædicaverit omnibus qui quondam predicatione Noe audire noluerant, et in infidelitate defuncti fuerant. Et aliqui olim ita senserunt: docerent enim Christum propter istam predicationem descendisse ad inferos, omnes damnatos in ipsum credidisse, omnes fuisse justificatos et salvatos, infernum tunc fuisse evacuatum, adeoque ille modò esse solos post Evangelium peccatores.

Verum hic est error ac fabula et hæresis confutata à S. Aug., lib. de Hæres. cap. 79; item à S. Gregor., 6. *Registr., epist. 43, vel alio computo 179.* In inferno enim nulla est redemptio. Quapropter Christus descendens ad inferos, ait S. Gregor., *solos per suam gratiam liberavit, qui cum eo venturum esse crederunt, et propeia ejus vivendo tenerunt.*

Quam ob rem catholici interpretes longè aliter præmemoratum D. Petri textum exponunt. Inprimis verò S. P. Aug., epist. 99 ad Evodium, verborum illorum: *Mortificatus quidem carne, vivificatus autem spiritu, dicit esse hunc sensum: Licet Christus per passionem et crucem fuerit carne mortuus, fuit tamen spiritu vivificatus; id est, per Spiritum sanctum resuscitatus à mortuis.* Ita et S. Paulus ad Rom. 1 scribit de Christo: *Secundum spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum.* Quibus verbis declarat Christum Dominum per

Spiritum sanctum et fuisse sanctificatum, et a mortuis suscitatum. Et in isto spiritu olim veniens, non per assumptionem propriam carnem, sicut postea quando Verbum caro factum est, sed per Noe et quosdam alios sanctos quos tanquam organa sua inspirabat; aut per alias etiam creaturas quibus homines variis modis instruebat. *Prædicavit*, penitentiam et conversionem ad Deum à viâ suâ malâ. *Qui in carcere erant spiritibus*, non in infernali carcere, sed in illo de quo loquitur David psal. 141: *Educ de custodiâ animam meam ad confitendum nomini tuo*; id est, ad bene volendum et operandum. Ita etiam Zacharias pater S. Joannis Baptiste oravit in suo cantico, Luc. 1: *Illuminare hunc qui in tenebris et in umbrâ mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis*, hoc est, qui captivi tenentur suis concupiscentiis, quæ sunt umbra mortis et tenebrosus carcer peccatorum. Porrò homines qui prædicant Noe noluerunt credere fuerant sceleratissimi; nam de illis scriptum est, Gen. 6, v. 12: *Omnis caro corrumperat viam suam*. Hinc eorum spiritus dicuntur merito fuisse in carcere, seu in tenebrosissimis concupiscentiis; erant enim in ipsis obsecrati et obderati.

Interim licet S. P. Aug. hanc expositionem ad longum prosequatur, non ei tamen penitus inhaeret: siquidem circa finem Epistolæ supra citatæ de eadem dicit: « Hæc expositio verborum Petri cui displicet, vel cui etiam non displicet, non tamen sufficit, quærat ea secundum inferos intelligere. Qui si voluerit illa, quibus me moveri supra commemoravi, ita solvere ut eorum auferat dubitationem, impartiat et mihi: quod si factum fuerit, poterunt illa verba utroque modo intelligi; sed ista sententia de nullâ falsitate convincitur. » Nimirum ea de quâ antea præmiserat: « Et Dominum quidem carne mortificatum venisse in infernum satis constat. Neque enim contradicere potest prophetæ quæ dicit: *Quoniam non derelinques animam meam in inferno.* »

Itaque præter præfatam obscurissimam et profundissimam Scripturæ interpretationem, ut loquitur Augustinus, est alia etiam probabilis, et ferè omnium recentiorum interpretum, qui de descensu animæ Christi ad inferos eam exponunt, aiuntque Christum ibi in spiritu suo creato, sive in animâ prædicasse spiritibus eorum qui increduli aliquando fuerant prædicationi Noe, sed tamen postea incipiente diluvio crediderant, et ad Deum conversi erant per penitentiam; quos cum adhuc in carcere purgatorii aut limbi anima Christi invenisset, prædicavit illis suum adventum, se esse Messiam et humani generis Redemptorem; pœnasque eorum per quamdam indulgentiam remisit, quorum nondum erat expletum purgatorium, ut omnes unâ secum evheret in cœlum.

Unde singula verba prolixius ferè sic exponunt: Christus juxta S. Petrum dicitur *visificatus spiritu*, id

est, animâ: quia factus est in spiritu vivificantem, tunc scilicet quando à morte resurrexit ad vitam immortalē. Itaque *visificatus spiritu* Christus intelligitur per resurrectionem, quia tunc vivere cepit vitâ immortalī, ad quam sola sine ciborum administriculis sufficiebat animæ præsentia, quod et in reliquis futurum est electis, quorum *primitiæ* Christus, ut dicitur 1 ad Cor. 15, v. 20. *In quo spiritu*, sive in animâ suâ, et *his qui in carcere erant*, nimirum in purgatorio, aut in limbo, *spiritibus*, sive animabus defunctis, veniens, id est, in triduo mortis descendens ad inferos, ubi animæ iustorum expectabant, *prædicavit*; hoc est, nuntium bonum et letum iis annuntiavit, se esse Christum ac eorum Redemptorem; qui passione sua lytrum Patri solvisset, et cœlum hæcenas clausum reserasset. *Qui increduli fuerant*, id est, noluerant credere Noe annuntianti ipsis generale totius orbis diluvium. Postea tamen, cum vidissent, erumpentibus è cœlo et alyso subterraneâ aquis, diluvium inundare, per penitentiam ad Deum conversi fuerant: idèque animæ eorum tempore mortis Christi in limbo patrum, vel fortè adhuc quædam in purgatorio erant.

Si contra hanc expositionem opponatur quòd nulla sit ratio quòd S. Petrus potius loqueretur de illis incredulis quàm detot aliis iustis qui in limbo et purgatorio erant; respondent hujus sententiæ patroni quòd Petrus potius in exemplum adduxerit incredulos qui fuerant in diebus Noe quàm tot alios iustos, quia loco præcitato agit de efficaciam mortis Christi, dicens v. 18: *Christus semel pro peccatis mortuus est, justus pro injustis, ut nos offerret Deo*. Hanc ergo efficaciam volens ostendere, illustrius exemplum adducere non potuit quàm illorum incredulorum qui aquis diluvii jamjam encandī, merito tamen mortis Christi per penitentiam ad Deum conversi, fuerunt justificati; nam omnes iusti etiam in antiquâ lege per fidem salutem implicitam in Christum fuerunt justificati. An horum incredulorum exemplum, inquit, non erat efficacius ad intentum Petri, ut scilicet efficaciam mortis Christi ostenderet, quàm omnium aliorum iustorum qui fuerant ab ipso mundi exordio?

Pergit S. Petrus loco supra citato, et subjungit: *Quando expectabant Dei patientiam in diebus Noe, cum fabricaretur arca*, sperantes quòd Deus in infinitâ suâ patientiâ et longanimitate perseveraret usque ad finem, nec eos generali diluvio obrueret, sicut futurum prædicabat ipsis Noe.

Expectabant Dei patientiam, teste R. P. Bukentop, habent penè omnes libri Vulgatæ, etiam ante correctionem sub Clemente VIII factam; sed tamen in textu Græco habetur: *Quando expectabat illa Dei longanimitas, seu patientia*. Hoc est: Quando Deus illos tam patienter et longanimitè tot annis ad respiciendum expectabat, antequàm illos diluvio deleteret, sicut Epist. 2, cap. 3, v. 9, dicit idem Apostolus: *Patienter agit propter vos*.

Græco textui correspondent Syriacus et Arabicus; atque etiam ut illi legerant Hieronymus, Augustinus, Iacicus contra Varimundum, Dionysius Carthusianus,

atque Ven. Bedæ, prout Bedæ commentarius non obscurè indicat.

Hæc proinde lectio, inquit præcitatus Bukentop, magis genuina videtur, quàm illa modernæ Vulgatæ: cum et hoc accedat: Dicere quòd homines expectent Dei patientiam, nec est usitatum in Scripturâ, nec habet sensum adeò communem. Et licet id etiam de hominibus dici posset, tamen reverà illi soli propriè dicuntur expectare Dei patientiam, aut Fromondus, quos penitere incipit, et desiderant ut Dei patientia ipsorum misereatur. Hoc autem non desiderabant increduli et pessimi illi peccatores qui prædicantem Noe et fabricam arca irridebant. Dei igitur patientia potius illos expectabat, ut ad cor et penitentiam redirent.

Nec dixeris Græcum ἀναγόμενος, cum sit verbum medium, posse verti *expectabatur* (ut veritè translator Oecumenius), nempe ab hominibus illius ævi, atque adeò ipsi *expectabant*: nam verbum istud Græcam, quamvis voce medium sit, tamen semper accipitur activè, ut testatur Estius.

Quidquid sit, ego putò criticè decidi non posse an debeat legi: *Expectabant Dei patientiam*, an verò: *Expectabat Dei patientia*. Nam licet in omnibus correctioribus vulgatæ editionibus Bibliis habeatur *expectabant*, tamen inde non sequitur quòd ita legi debeat: siquidem omnes fatentur quòd Biblia nostra vulgata non ita sint expurgata à mendis, quin hinc et inde adhuc aliqua exigua menda (quæ tamen nihil contra fidem aut bonos mores faciunt) in eisdem reperiantur. Jam autem sive hic legatur *expectabant*, sive *expectabat*, id nihil facit contra fidem aut bonos mores; ergo, etc.

Petes: Quomodò probet Petrus, cap. 4, v. 5, quòd Christus judicaturus sit vivos et mortuos, ex eo quòd mortuis evangelizatum sit. — Resp.: Juxta A Lapide aliosque qui existimant evangelizationem istam factam ab animâ Christi in limbo aut purgatorio intra triduum mortis, probatio ista in eo fundatur quòd Christus descendens ad inferos incredulos qui fuerant in diebus Noe, et tempore diluvii per veram penitentiam fuerunt reconciliati, non solum prædicaverit, lætum nuntium ferens instantis liberationis, sed etiam, ut hic dicit, *judicentur secundum homines in carne: vivant autem secundum Deum in spiritu*: id est, olim eos judicaverit ut Deus: quia Noe minitanti ex parte Dei diluvium fuerunt increduli, omnes justo Dei judicio interierunt aquis diluvii. Et hoc vocat *judicium secundum homines in carne*: quia in carne seu in corpore puniebantur, quod hominum judicio erat signum perseverantis incredulitatis. *Vivant autem secundum Deum in spiritu*, id est, in animâ secundum Deum, qui solus eorum veram penitentiam videbat, quique animas illas conversas in cœlum secum duxit.

Si quis opponat quòd huic expositioni contrarietur textus Græcus, in quo verba *judicare* et *vivere* habentur in futuro, ac consequenter quòd intelligi noqueant de judiciâ Christi præterito, respondet A Lapide quòd

hec futura non referantur ad tempus nobis præsens, sed ad futurum Christo ad inferos descendenti; tunc enim judicium illud non erat à Christo factum, sed futurum; nec mortui illi erant ab eo judicati et vivificati, sed tantum judicandi et vivificandi. Unde sensus textus Græci, juxta ipsos videtur innere quòd Christus descendenti ad inferos evangelizatum mortuis, eosque tunc judicaverit carne, et vivificaverit spiritu, hæc, v. g., proferendo sententiam: Ego vos ab incredulitate et peccata damnavi *secundum hominem*, id est, exteriori carne, ut scilicet exterior vester homo, puta corpus, mergeretur diluvio; sed quia ante mortem penitentiam egistis, idcirco *secundum Deum*, id est, interiori et secreto coram Deo animam vestram ad judicio vite, ut scilicet per meam mortem et redemptionem vivatis mecum spiritu; idèque communico spiritui vestro visionem meæ divinitatis, etque vos beo et glorifico. Hoc autem judicium tantum secreto Christus inchoavit in limbo, consummabit verò illud publicè in fine mundi.

Attamen S. Aug., qui, ut supra vidimus, verba illa cap. 3, v. 19: *In quo et his qui in carcere erant spiritibus veniens prædicavit*, non intelligit de prædicatione apud inferos, sed de prædicatione quæ istis incredulis facta est tempore Noe, etiam aliter verba cap. 4 exponit, dum epist. 99 ita pergit, et subjungit: « Proinde etiam quòd sequitur, et dicit Petrus: *Propter hoc enim mortuis evangelizatum est, ut judicentur quidem secundum hominem in carne, vivant autem secundum Deum in spiritu*, non cogit apud inferos intelligi. *Propter hoc enim in hæc vitâ et mortuis evangelizatum est*, id est, infidelibus et iniquis, ut, cum crederint, *judicentur quidem secundum hominem in carne*, hoc est, in diversis tribulationibus et ipsâ morte carnis: unde idem Apostolus alio loco (nempe hic, cap. 4, v. 17) dicit: *Tempus est ut judicium incipiat à domo Domini*. *Vivant autem secundum Deum spiritu*, quia in ipso fuerant mortificati, cum morte infidelitatis et impietatis delinuerunt. » Itaque juxta S. Aug. mortuis evangelizatum est à patriarchâ Noe, quia et hic mortuis in suâ iniquitate hominibus prædicavit eo fine, ut per temporales tribulationes à Deo castigati penitentiam agerent et mundarentur, atque ita à suis peccatis in animâ resurgerent.

QUESTIO III.

De Epistolâ secundâ S. Petri.

Hæc Epistola scripta fuit contra sectatores Simonis Magi, qui apostolica tempora multum fœderunt, plurimosque turbârunt in suâ fide, et christianam religionem apud gentiles gravissimè infamârunt. Eorum dogma fuit fœdissimum; idèque ipsum demonstrasse, erat confutasse. Ita in variis locis asserit S. Irenæus. Hinc et S. Petrus ipsum in hæc Epistolâ non discutit, sed solummodò monet fugiendum.

§ 1. An hæc Epistola sit canonica; item ad quos et quandom scripta.

Resp. et dico 1°: Quamvis, ut quæst. præced. ex S. Hieron. audivimus, ab aliquibus dubitatum fuerit

an hæc Epistola canonicis Scripturis annumeranda foret, tamen hoc dubium jam dudum sublatum est, et consequenter certum est quod verè sacra et canonica sit. Etenim ipsam suo canonico inseruerunt Laodicensis Asiatica ac Pontica dioceseos synodus; Innocentius I, epist. 5 ad Exuperium; et Gelasius I in concilio Romano 70 episcoporum. Item quicumque alii Scripturarum catalogum recensuerunt; ut Athanasius in Synopsi, et S. P. Aug., lib. 5 de Doct. christ., cap. 8. Imò et alii Patres, tam Græci quam Latini, inter quos Origenes, hom. 7 in Josue, et Hieronymus, multis in locis, ex hæc Epistola, tanquam scripturâ sacrâ, proferunt testimonia. Quibus omnibus accessit definitio concilii Tridentini, sess. 4.

Nec his obstat quod in editione Syriacâ non habeatur; siquidem inde nihil aliud concludi potest quam quod olim de authenticitate ejus dubitatum fuerit; sicut et de Epistola Judæ, de qua secundâ et tertâ Joannis, et de ejus Apocalypsi, quæ similiter in editione Syriacâ non extant. Et tamen Syrii doctores egregii, Ephrem et Joannes Damascenus, Græcâ editionem meritò pluris facientes, ex hæc Epistola citant interdum testimonia pro sacris. Imò Damascenus, lib. 4, cap. 18, expressè eam catalogo Scripturarum intexit. Ita Estius.

Dico 2°: Quemadmodum certum est hæc Epistolam esse canonicam, ita pariter manifestum est auctorem ejusdem esse S. Petrum apostolum, cujus nomen gerit in salutatione. Unde eos qui hæc Epistolam negabant esse S. Petri apostoli, tribuentes cum alii cuidam Cephæ, seu Petro, refutat S. Gregor., hom. 18 in Ezech., dicens: *Sed si ejusdem Epistolæ verba pensare voluissent, longè aliter pensare poterant.* Urget autem verba, quæ hic habentur cap. 1: *Vox delapsa ad eum hujusmodi à magnificâ gloriâ: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipsam audite. Et hæc vocem nos audivimus de celo allatam, cum essemus cum ipso in monte sancto.* Ex his verbis D. Gregorius concludit: « Legant itaque Evangelium, et proximis cognoscent quia, cum vox ista de celo venit, Petrus apostolus cum Domino stetit. Ipse ergo hæc Epistolam scripsit, qui hæc vocem in monte de Domino audivit. »

Dico: S. Hieron., lib. de Scripturis ecclesiasticis, verbo *Petrus*, asserit duas hæc Epistolas esse diversi styli; ergo non videntur unius ejusdemque esse auctoris. — Resp. istud argumentum ab ipso Hieron. solvi, epist. 150, quest. 11, ubi affirmat S. Paulum, licet habuerit donum linguarum, nihilominus lingue Græcæ non fuisse eleganter peritum; adeò ut divinorum sensuum majestatem non poterit eloqui explicare sermone. Et hinc subjungit: « Paulus ergo habebat Titum interpretem, sicut et Petrus Marcum, cujus Evangelium, Petro narrante, ab illo scribente compositum est. Denique et duæ Epistolæ, quæ feruntur Petri, stylo inter se et charactero discrepant, structuræque verborum. Ex quo intelligimus, pro necessitate rerum diversis eum usum interpretibus. » Existimat igitur S. Hieron. hæc Epistolas à S. Petro

Hebraicò dictatas, per interpretem Græcè fuisse expressas, ac à diverso interprete seu scribâ esse styli diversitatem.

Dico 3°: Scripta est ad eosdem, ad quos prima Epistola. Idque manifestum est ex verbis cap. 5: *Hinc ecce vobis secundam scribo Epistolam.* Cum autem prima principaliter scripta fuerit ad eos qui ex circumcissione erant fideles, etiam hæc ad eos, id est, ad Judæos in Christum credentes, principaliter directam fuisse, omnino evidens esse videtur.

Dico 4°: Hæc Epistola scripta fuit paulò ante S. Petri martyrium; liquet id ex verbis cap. 1, v. 14, ubi ait: *Certus sum quòd velox est depositio tabernaculi mei, secundum quod et Dominus noster Jesus Christus significavit mihi.* Jam autem cum in Concord. Evang., cap. 28, quest. 6 (vid. supra, vol. 25,) monstraverimus quòd S. Petrus martyrium subierit die 29 junii anni 66 æræ vulgaris, clarè sequitur quòd eodem hoc anno secunda ejus Epistola scripta fuerit.

§ 2. De quâ revelatione agit S. Petrus cap. 1, v. 14. Loco citato apostolus Petrus, exhortans fideles ad constantiam in fide, ita loquitur: *Justum autem arbitror quandiù sum in hoc tabernaculo, suscitare vos in commotione; certus quòd velox est depositio tabernaculi mei, secundum quod et Dominus noster Jesus Christus significavit mihi.* Ex his verbis manifestum est Christum S. Petro tempus mortis et martyrii, jam proximè instantis, revelasse seu præsignificasse. Exstat autem propè Roman, viâ Appiâ, sacellum in quo fertur Christus Petro à carcere fugienti apparuisse, ac roganti: *Domine, quò vadis?* respondisse: *Vado Romanum ut iterum crucifigat.* Factum istud hoc modo narat S. Ambros. conc. 1 de Basilicis non tradendis hæreticis: « Petrus, quamvis esset cupidus passionis, tamen contemplatione populi precantis inflexus est; rogabatur enim ut ad instituendum et confirmandum populum se conservaret. Quid multa? Nocte mure egredi copit, et videns sibi in portâ Christum occurrere, urbemque ingredi; ait: *Domine, quò vadis?* Respondit Christus: *Venio Romanum iterum crucifigi.* Intellexit Petrus ad suam crucem divinam pertinere responsum; Christus enim non poterat iterum crucifigi, qui carnem passionis susceptæ mortis exuerat. Intellexit ergo Petrus quòd iterum Christus crucifigendus esset in servulo. Itaque spontè remeavit, interrogantibus Christianis responsum reddidit, statimque correptus, per crucem suam honorificavit Dominum Jesum. » Idem etiam testatur S. Gregor., in psal. 4 Pœnit. Estius et nonnulli alii putant Petrum de hæc revelatione hæc locutum fuisse. Attamen cum hæc Epistola intra spatium novem mensium, in quibus Petrus in carcere Mamertino detentus fuit, scripta sit, et statim post jam memoratam fugam, ut refert S. Ambrosius, Petrus fuerit captus; et crucis supplicio affectus: hæc fuga post scriptam hæc Epistolam verò similiter accidit; ac proinde plausibilis dicitur eum Promonto quòd Petrus hic agit de aliâ nobis incognitâ revelatione, quæ sibi à Christo facta erit. Nam apostolis frequentes fiebant revelationes.

§ 3. Quo sensu dicat S. Petrus propheticum sermonem esse firmiorem quàm fuit vox Dei Patris de celo allata.

Probavit S. Petrus Evangelii Christique fidem à se prædicatam esse veram et divinam, ex oculari visione glorie Christi in transfiguratione, et auditione vocis Dei Patris: *Hic est Filius meus dilectus in quo mihi complacui, ipsam audite.* Nunc ne eâ solâ niti videatur, neque quis eam velut privatam de illusionè vel adulatione suspectam reddat, eandem confirmat publico certissimoque prophetarum testimonio. Propheticum enim sermonem vocat oracula prophetarum de Christo ejusque divinitate, incarnatione, morte, etc., quale est illud psal. 2, jam præcitato textui maxime consentiens: *Filius meus es tu, ego hodie genui te.*

Porrò ut intelligatur quomodo cap. 1, v. 19, post allegatum Dei Patris et apostolorum de Christo testimonium, dicat Petrus fideles habere firmiorem sermonem propheticum, observandum est cum Estio comparativum firmiorem non referri ad vocem Patris de celo allatam (nam vox Patris apud Judæos supremam habebat auctoritatem, utpote vox Dei), sed ad testimonium apostolicum, quod proximè præcessit, *Et hæc vocem nos audivimus,* etc. Deinde, aut firmum aliquid dicitur in se, quia immobilem habet veritatem; quo modo omne Eccl. verbum firmum est, sive per vocem in ære formatam, sive per os prophetarum, sive per apostolorum prædicationem ad nos perveniat: aut firmum dicitur in mente hominis, id est, certum seu certò cognitum. Ita quod uni firmum ac certum est, alteri dubium et incertum, aut minus certum esse potest.

Hoc igitur modo sermo propheticus Judæis ad Christum conversis erat firmior apostolicâ istâ attestatione ex quâ didicerant revelationem istam factam in monte sancto. Erat enim prophetarum auctoritas in illo populo diuturnitate temporis, et consensu majorum firmata jam et roborata; non item auctoritas apostolorum, quæ recens adhuc erat, ac proinde nondum tantæ veneratione suscipiebatur. Nam et ipsi apostoli suam doctrinam confirmabant dictis prophetarum, maxime quoties cum Judæis agerent. Igitur Petrus Judæis fidibus scribens, ut eos in fide Christianâ amplius stabiliat, primò quidem commemorat vocem Patris cælitis super Jesum delapsam. Verùm non aliter eam probat delapsam fuisse, quàm suo et duorum coapostolorum testimonio. Quare cum Judæi pluris facerent oracula veterum prophetarum quàm attestaciones apostolorum, necessariò subjungendum putavit de prophetis. Ad quorum proinde testimonia, tanquam receptissima atque certissima, nunc eos remittit. Ita Estius.

Licet ergo vox Patris, quam audivit Petrus, esset tam firma et certa in se quàm erat sermo propheticus, non erat tamen tam firma et certa respectu illorum quibus scribebat Petrus. Hinc et S. P. Aug., serm. 27, de Verbis Apostoli, cap. 4, in præfata D. Petri verba subtiliter et pulcherrimam hæc habet reflexionem: « Certiorem sanè esse dixit: certiorem, non meliorem, non veriorem. Tam enim verus ille

sermo de celo, quàm sermo propheticus, tam bonus, tam utilis. Quid est ergo certiorem, nisi in quo magis confirmetur auditor? Quare hoc? Quare magis homines infideles, qui sic detrahunt Christo, ut dicant eum magicis artibus fecisse quæ fecit. Possunt ergo infideles etiam istam vocem delatam de celo, per conjecturas humanas, et illicitas curiositates ad magicas artes referre. Sed propheta antea fuerat, non dice antea, ante istam vocem, sed ante Christi carnem. Nondum erat homo Christus, quando misit prophetas. Quisquis enim dicit magum fuisse: si ergo magicis artibus fecit ut cohereret et mortuus, numquid magus erat, antequam natus? Ecce quare ait apostolus Petrus: *Habemus certiorem propheticum sermonem.* Vox de celo, quâ fideles admoneantur: propheticus sermo, quo infideles convincantur. Intelligimus, quantum mihi videtur, clarissimè, quare dixerit apostolus Petrus: *Habemus certiorem propheticum sermonem,* post vocem de celo delatam. »

Petes quo sensu dicat S. Petrus, cap. 2, v. 5: *Octavum Noe justitia præconem custodivit, divinum mundo impiorum inducens.* — Resp.: Dicit octavum, non ab Adam, à quo decimus reperitur, sed quia octo tantum animæ conservatæ fuerunt, ut idem apostolus dicit, Epist. 1, cap. 5. Quo in numero erat Noe, et quidem tanquam caput: qui proinde octavus dicitur, modo loquendi etiam vulgibus usitato.

QUÆSTIO IV.

De Epistola primâ S. Joannis.

Resp. et dico 1°: Hanc Epistolam esse à S. Joanne apostolo conscriptam, et verè canonicam, est et semper fuit communis totius Ecclesie sensus. Imò id ipsum indicat vel ipse styli, per omnia consentiens Evangelico ejusdem sancti, utpote candidus, et charitativè melius. Unde S. P. Aug., tract. 7, in 1 Epist. S. Joan., ita scribit: *Canonica est ista Epistola, per omnes gentes recitatur, orbis terrarum auctoritate retinetur, orbem terrarum ipsa edificavit.* Et Dion. Alexand., apud Euseb., lib. 7 Hist., cap. 20, ait: « Evangelium et prima Joannis Epistola, non solum vitio carent, sed etiam summa cum verborum elegantia, maximo sententiarum pondere, et concinnâ elocutionis dispositione perscripta sunt: tantum adest ut vox aliqua barbara, aut solecismus, aut imperitus aut rudis sermo in eis reperiantur. »

Dico 2°: Quo præcisè anno hæc et duæ alie S. Joannis Epistolæ scriptæ fuerint, admodum incertum est. Interim satis plausibilis est opinio eorum qui putant eas esse scriptas circa idem tempus quo Evangelium ejus conscriptum fuit: nam magna est earundem cum Evangelio consonantia.

Dico 3°: Argumentum seu scopus Epistolæ I est docere veram fidem, spem et charitatem. Fidem, tum de SS. Trinitate, tum de Verbo incarnato: quod sanè S. Joanne nullus uberius præcivit in Evangelio, quàm in Epistola hæc; atque illè de causâ à S. Dion.,

Epist. ad S. Joannem; Athan. in Synopsi; S. Cyril. Catech. 12; Chrysost., Epiph. et ab aliis Joannes cognominatur *Theologus*. Deinde spem excitat, commemorans prestantiam status evangelicæ ac charitatem Dei Patris, qui nos segregavit a filiis diaboli, dedique nobis ut filii Dei nominemur et simus; ideoque Filium suum misit in hunc mundum, ut morte sua peccata tolleret, et dissolveret opera diaboli. Denique præ cæteris inculcat charitatem, ut non diligamus mundum, sed Deum, qui prior dilexit nos; et Christum, qui amore nostri mortuus est; ac proximum quem Deus diligere jubet. Tota ergo penè Epistola charitatis ardorem et vehementiam spirat. Unde S. Aug., in Prefat. hujus Epistolæ, ait: «Maximè commendatur charitas; locutus est enim multa, et propè omnia de charitate. Qui habet in se unde audiat, necesse est gaudeat ad quod audit. Sic enim illi erit lectio ista, tanquam oleum in flamma; si est ibi quod nutriatur, nutritur, et crescit, et permanet.»

Insuper duplicem hæresim tunc subnascentem confutat. Una erat Cerinthi, Ebionis et asseclarum, negantium Christi divinitatem; altera Basilidis et discipulorum, veram Christi carnem humanitatemque negantium, et dicentium eam apparentem tantum, et phantasticam fuisse, uti et omnia Christi facta; ideoque Christi causâ minimè subeundum martyrium. Utramque evertit Joannes tum in Evangelio, tum in hac Epistolâ, docetque Christum fuisse verum hominem, verumque Dei Filium, idque negantes, esse antichristos. Unde hortatur ut concupiscentiæ et peccati, quasi operum diaboli, turpitudinem fugientes, Christum mediatorem, quasi duce[m] salutis, sequantur per veram fidem, spem sive fiduciam, et charitatem. Observat etiam S. P. Aug., lib. de Fide et Operibus, cap. 14, Petrum, Joannem, Jacobum et Judam maximè confutasse errorem Simonis Magi et asseclarum, solum fidem sine operibus ad salutem sufficere docentium, et ad hunc suum fundandum errorem Epistolâ S. Pauli ad Romanos abutentium; ideoque eos disertè contrariam docere, scilicet præter fidem, requiri bona opera ad salutem. Quocirca S. Joannes cuique, puta pueris, adolescentibus, senibus, operum vitæque christianæ præcepta prescribit. Ita de argumento seu scopo hujus Epistolæ scribit A. Lapidè.

§ 1. Varii textus explicantur.

Quæres 1° quid intelligatur per vitam, de qua dicit S. Joannes, cap. 1, v. 2: *Et vita manifestata est.* — Resp. intelligi secundam SS. Trinitatis personam, seu ipsum Verbum Dei, quod fuit ab initio, ut ait v. 1. Hoc autem Verbum, vivens in se, et alios vivificans, manifestatum est quando carnem humanam assumpsit. *Et vidimus*, non Verbum ipsum in se, utpote divinum et spirituale, sed ejus vestem, puta humanitatem vidimus, et manus nostras contractaverunt. Igitur manifesta est ipsa Vita in carne, quia in manifestatione posita est, ut res quæ solo corde videri potest videretur et oculis, ut corda sanaret. Solo

enim corde videtur Verbum; caro autem et oculis corporalibus videtur. Erat unde videremus carnem, sed non erat unde videremus Verbum: factum est Verbum caro quam videre possemus, ut sanaretur in nobis unde Verbum videremus. » S. Aug., tract. 1 in hanc Epistolam.

Quæres 2° quis sit sensus horum verborum cap. 1, v. 8: *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus.* — Resp.: Sensus est hic: Si putaverimus quòd tota hæc vita simus sine peccato, ita ut nequidem venialiter unquam peccemus, prout lib. de Nat. et Grat. exponit S. P. Aug., nosmetipsos decipimus, falsis rationibus id nobis persuadendo. Peccatum igitur non habere hic idem denotat quòd non peccare; sicut habere spem idem est quòd sperare, Proverb. 24, v. 20. Habere fidem est credere; habere quietem est quiescere, Apoc. 4, v. 8. Per peccatum ergo jam citato loco non intelligitur originale, sed actuale, præcipuè veniale, in quod aliquando saltem labuntur homines etiam sanctissimi. Unde et concil. Trident., sess. 6, can. 25, dicit: *Si quis hominem semel justificatum dixerit posse in totâ vitâ peccata omnia, etiam venialia vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum de B. Virgine tenet Ecclesiâ, anathema sit.*

Quæres 3° an Joannes, cap. 1, v. 9, dicens: *Si confiteamur peccata nostra*, etc., loquatur de confessione generali, quæ fit Deo, an verò de speciali, quæ fit sacerdoti in sacramento penitentiae. — Resp. cum loqui de utraque, ac ibidem exigere generalem pro peccatis venialibus, et specialem pro mortalibus: mortalia enim peccata non sufficit confiteri soli Deo, sed eadem sacerdoti confiteri tenemur, ut ab eis absolvamur; eis enim solis tradidit Christus potestatem absolvendi, dicens, Joan. 20: *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis*, etc. Quare cum Joannes hoc loco nec sibi in Evangelio, nec Christo sit contrarius, dicendum est verba præcitata hunc habere sensum: Si confiteamur peccata nostra eo scilicet modo quo Christus voluit et instituit, nimirum mortalia confitendo sacerdoti, venialia Deo, vel etiam sacerdoti si velimus, fidelis est Deus ut nobis confitentibus ea remittat.

Quæres 4° quomodo explicanda sint illa verba quæ habentur cap. 2, v. 18: *Filioli, novissima hora est: et sicut audistis quia Antichristus venit.* — Resp.: Illa videtur explicanda hoc modo: Ultimum mundi tempus, tanquam ultima diei hora, jam habetur; quo tempore Antichristum esse venturum audistis, v. g., ex predicatione Christi, Joan. 5, v. 45, et Pauli 2 ad Thessal. 2, v. 5: *Et nunc antichristi multi facti sunt.* Id est: Jam multi Christo contrarii in lucem prodierunt, nempe seductores et impostores, prodromi et antesignani magni Antichristi, qui perinde ac ille Christi fidem, religionem, Ecclesiâ, sacramenta, imò ipsam Christi personam et naturam impugnant: quod signum est hanc ultimam esse mundi jam senescentis, imò penè agonizantis ætatem. Notat autem Joannes hic hæreticos sui ævi.

Unde et infra, cap. 4, v. 3, rursus ait: *Et omnis spiritus qui solvit Jesum ex Deo non est; et hic est antichristus.* Hoc est: Omnis qui negat divinitatem in Jesu esse unitam humanitati per vinculum et ligamen unionis hypostaticæ, vel negat Christum verè esse Deum, aut negat eum verè esse hominem, hic ex Deo non est, sed ex diabolo, et adversarius Christi, sive unus aliquis ex famosi illius Antichristi, qui in fine mundi venturus est, præcursoribus. *De quo audistis quoniam jam venit;* id est, quòd jam veniat et appropinquet ejus adventus. *Et jam in mundo est;* nempe non tantum adventat et appropinquat, sed etiam tempore presentis in mundo est; non in sua quidem personâ, sed hæreticorum præcursorum suorum, qui spiritu ejus aguntur, doctrinâque et moribus ipsum representant. Simili phrasi Joannes Baptista dicitur Elias, Matth. 11, v. 14, quia Christum præcurrebat in spiritu et virtute Eliae, Lucæ 1, v. 17.

Quæres 5° quo sensu dicatur, cap. 5, v. 6: *Omnis qui manet in eo, scilicet Christo, non peccat;* et v. 9: *Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit: quoniam semen ipsum in eo manet, et non potest peccare, quoniam ex Deo natus est.* Ante responsionem, nota quòd ex his et similibus locis olim Jovinianus et Pelagius voluerunt deducere justos sine omni peccato vivere. Lutherus verò et Calvinus inde conati sunt probare quòd fideles non possint excidere à fide, gratiâ et salute; ac consequenter quòd non possint peccare mortaliter, quia semen quòd justificati sunt, ait Calvinus, est omnino incorruptibile: unde in Davide adulterante, inquit, latebat carbo vivus sub cineribus. Verùm quòd Jovinianus et Pelagius graviter in hoc erraverint, satis clarè patet ex iis quæ supra, quæst. 2, dicta sunt. Quòd etiam Lutherus et Calvinus turpissimè hic erraverint, inde liquet quòd quolibet peccato mortali mors animæ inferatur, quæ illud semen et totam vitam spirituales extinguit. Peccavit autem mortaliter David, ut ipse etiam sæpius in Scripturâ fatetur. Deinde qui à fide apostatant, ut olim fecerunt Hymenæus et Philetus, 2 ad Timoth. 2, v. 18, et nunquam ad fidem redeunt, nihil spiritualis vitæ retinere dici possunt. His præmissis, ad questionem propositam resp. omnem qui ex Deo natus est peccatum non facere, nec posse peccare in sensu formalit., quantum scilicet est ex parte natalitatis divine, si nempe efficacia natalitatis seu gratiæ divine spectetur; hæc enim si liberum hominis arbitrium præveniat, illudque ad bonum moveat, excludit peccatum, nec cum eo consistit. Hoc sensu præcitatos Joannis textus exponit S. P. Aug., lib. de Gratia Christi, cap. 21, et lib. 2 de peccat. Meritis, cap. 8. Eodem modo etiam explicat D. Th. 2-2, q. 24, a. 11, ad 1, ubi: *Dicendum quòd auctoritas illa loquitur secundam potestatem Spiritus sancti, cujus conseruatione à peccato immunes redduntur quos ipse movet, quantum ipse voluerit.* Unde et ibidem, in corpore, charitatem dicit inamissibilem, tam ex parte spiritus sancti, quam ex parte charitatis, non tamen ex parte subjecti mobilis ratione liberi arbitrii. Hoc

etiam aliqui non male exponunt per sensum compositum; id est, non peccat, nec potest peccare componendo peccatum grave cum charitate, et gratiâ sanctificante.

Paulo aliter præmemoratos textus explicat S. P. Aug., tract. 6 in Epist. 1 Joan., ubi dicit eos intelligendos esse non de omni, sed de certo peccato, quòd omnis qui ex Deo natus est non facit. Et tunc subjungit S. doctor: «Et invenimus ipsum quoddam peccatum violationem esse charitatis. Et habemus exemplum de Evangelio manifestum, quando ait Dominus: *Si non venissem, peccatum non haberet.* ... Quòd peccatum? Quo in eum non crederent, quo præsentem contempserunt. Sicut ergo ibi peccatum dixit, et non est consequens ut omne peccatum intelligamus, sed certum peccatum, sic et hic non omne peccatum, ne contrarius sit illi loco ubi ait: *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, nosmetipsos seducimus, et veritas in nobis non est;* sed certum quoddam peccatum, id est, violationem charitatis.

Quæres 6° quo sensu dicatur, cap. 5, v. 8, quòd diabolus ab initio peccet. — Resp. id non dici de primo instanti quo creatus est, sed de initio peccati, cò quòd ab ipso superbiâ caperit esse peccatum, inquit S. Aug. scribens in hunc locum. Ab initio diabolus peccat, quia perlungit initium peccatorum sibi vindicet; utpote qui ea homini suggerit.

Quæres 7° quomodo, cap. 5, v. 15, dicatur: *Omnis qui odit fratrem suum, homicida est.* — Resp. omnem talem esse homicidam affectu interno. Qui enim hominem odit, perissem eum cupit, ait S. Hieron., epist. 62. Sicut enim qui odit vitam, divitias ejus desiderat, inquit Cajetanus, ita qui hominem odit, sicut homo constat perire cupit. Hoc autem pronuntiat S. Joannes adversus eos qui odium fratrum parvi pendebant, modò homicidium aut noxam externam proximo non inferrent: veluti Christus ad Phariseos peccata merè interna non magni aestimantes, ait: *Qui viderit mulierem ab concupiscendam eam, jam moechatus est eam in corde suo*, Matth. 5, v. 28. Unde sicuti Christus loquitur de perfecto in moechiam consensu, ita hic S. Joannes de perfecto et consummato fraterno odio. Tale est odium de quo S. P. Aug. in Regula sua scribit: *Lites aut nullas habentis, aut quam celerrimè finitatis, ne ira crescat in odium, et trabem faciat de festuca, et animam faciat homicidam.*

§ 2. Quid censendum de triplici testimonio in celo, et in terrâ.

Testimonium hoc 1 Joan. 5, v. 7, hoc modo refertur: *Tres sunt qui testimonium dant in celo: Pater, Verbum et Spiritus sanctus; et hi tres unum sunt.* V. 8: *Et tres sunt qui testimonium dant in terrâ: spiritus, et aqua, et sanguis; et hi tres unum sunt.* Versus ille 7, seu præclarum istud sanctissimæ Trinitatis testimonium, multis disputationibus agilitus fuit occasione operis Richardi Simon, cui titulus est: *Historia critica novi Testamenti*; in quo opere auctor ille ad excessum criticus, omnibus nervis operose contentidistum versum 7 Epistolæ S. Joannis additum esse te-

meritate priscorum amanuensium, nec ab auctore hagiographo esse conscriptum. Itaque circa eundem versum duo inquiri solent: Primò, an textus ille sit genuinus; secundo, quis sit ejus sensus.

Resp. et dico 1°: Jam citatus versus est genuinus et authenticus; ac proinde de canonicâ auctoritate hujus textus nullatenus dubitandum esse videtur.

Prob. 1° ex concilio Tridentino, sess. 4, in Decreto de canonicis Scripturis, ubi dicitur: *Si quis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesiâ catholicâ legi consueverunt, et in reteri Vulgatâ Latinâ editione habentur, pro sacris et canonicis non susceperit, et traditiones predictas sciens et prudens contempserit, anathema sit.* Atqui versus ille habetur in Vulgatâ Latinâ editione, et solemniter legitur tum in Epistola dominicâ in *Allis*, tum in octavo responsorio in omnibus dominicis à festo SS. Trinitatis usque ad Adventum; ergo, etc. Et hoc quidem Catholicis omnibus sufficit, eosque convincit ac cogit admittere istum versum ut veram et canonicam Scripturam. Sed quia hæretici concilii Tridentini auctoritate non moventur, ideò resolutio data.

Prob. 2°: Extat textus ille in codice Britannico, eoque vetustissimo; et cujus (utique ob vetustatem) tanta fuit apud Erasmus auctoritas, ut ex eo versum hunc in duabus prioribus novi Testamenti editionibus omissum, in tertiâ et quartâ editione restituerit.

Prob. 3°: Legitur etiam in codicibus quibus usi sunt auctores editionis Complutensis, anno 1517, de quâ cardinalis Ximenes in præfatione testatur « maximam laborum partem in eo præcipuè fuisse versatam, ut castigatissima omni ex parte vetustissimaque exemplaria Hebræa, Græca et Latina pro archetypis haberentur; ex quibus Græca ex bibliothecâ Vaticanâ missa sunt ».

Prob. 4°: Cassiodorus, qui seculo V et VI floruit, apertam hujus versûs mentionem facit in opere cui titulus: *Cassiodori senatoris Complexiones in Epistolas et Acta apostolorum.* Ibi enim dicit: *Testificatur in terrâ tria mysteria: aqua, sanguis et spiritus, quæ in passione Domini leguntur impleta; in celo autem: Pater, Filius et Spiritus sanctus, et hi tres unus Deus est.* Ergo reperiebatur ille versus in codicibus quibus utebatur Cassiodorus.

Notandum autem quod ille Cassiodorus summâ curâ et multis sumptibus codices sacros, quos potuit vetustiores et emendatiores, collegit, eosque inter se summâ diligentia contulerit. Atqui in nullo ex his codicibus versum illum deesse observavit; ergo, etc.

Donique Robertus Stephanus, in editione novi Testamenti quam adornavit anno 1550, ex 16 vetustis exemplaribus undique conquisitis, 7 tantum notat in quibus illud in celo omissum est; ergo cætera verba, nempe *tres sunt*, etc., in omnibus reperiebantur.

Prob. 5°: Quia Victor, Uticensis episcopus, qui

floruit circa annum 480, lib. 5, de Persecutione Wandalicâ, refert confessionem fidei in qua inter alia habetur: « Et adhuc luce clariùs unius divinitatis esse cum Patre et Filio Spiritum sanctum doceamus. Joan. Evangelistæ testimonio comprobatur. At enim: *Tres sunt qui testimonium perhibent in celo: Pater, Verbum et Spiritus sanctus, et hi tres unus sunt.* » Porro hæc fidei confessionem, in qua versus ille ponitur, Eugenius Carthaginensis cum aliis 400 episcopis obtulit Hunnerico, regi Wandalorum, ariano, anno 484, uti referunt libro jam citato Victor Uticensis, et Gennadius Massiliensis, lib. de Scriptoribus ecclesiasticis, cap. 97, ita scribens: « Eugenius, Carthaginensis episcopus et confessor publicus, admodum ab Hunnerico, Wandalorum rege, catholicæ fidei expositionem, et maxime verbi *homotæi* proprietatem disserere cum consensu omnium Africæ, Mauritanie et Sardinie, atque Corsicæ episcoporum, qui in catholice permanserunt fide, composuit librum fidei, non solum sanctarum Scripturarum, sed et Patrum testimonii communium. » Jam verò non ausum fuisset Eugenius versum illum in suâ fidei confessione ponere, nisi indubitatum fuisset illum esse S. Joannis; aliâ Ariani, quorum hæresis isto versu jugulabatur, mox reposuissent versum illum non esse genuinum, et falsi convincissent Eugenium cum aliis 400 episcopis. Nullus autem Arianus de hoc vel cogitavit. Ergo indubitatum est quòd tam ab Ariani quam à Catholicis haberetur ut genuinus, scientique Ariani se per antiquos codices esse revincendos, si versûs illius authenticitatem negare vellent.

At inquit: SS. Patres, etiam illi qui contra Arianos disputarunt, non faciunt mentionem istius versûs; atqui tamen illum attulissent ad probandum consubstantialitatem Filii, si genuinus esset; ergo, etc. — Resp. quòd Patres illi versum istum non attulerunt, quia versus iste non reperiebatur in codicibus quibus utebantur; licet enim sit genuinus, in multis tamen codicibus videtur defuisse: facile enim fieri potuit incuria exscriptorum ut istum versum omittèrent, et errante oculo transirent ad versum 8, in cujus initio eadem verba repetuntur, scilicet: *Tres sunt qui testimonium dant.*

Deinde, admodum vero simile est, ne dicam certum, Arianos versum illum expunxisse in omnibus codicibus quos potuerunt habere; cum enim illo versu nihil se premi cernerent, ubi poterant illum expungebant. Quòd enim hoc facere solerent Ariani, patet ex S. Ambrosio, qui, lib. 5, de Spiritu S., cap. 11, talem perfidiam illis exprobat, eò quòd delevisent hunc textum: *Quoniam Deus Spiritus est.* Dicit enim: *Atque utinam de vestris, et non de Ecclesiæ codicibus tolleratis!... Falsum hoc, et sacrilegium vestrum in ecclesiasticis codicibus depræhensum est.*

Cæterum, versûs 7 expressè meminit S. Cyprianus, lib. de Unitate Ecclesiæ, non multo post initium, ubi dicit: *De Patre, et Filio, et Spiritu sancto scriptum est: Et hi tres unus sunt.*

Dices 4°: S. Cyprianus per allegoriam, ac in sensu

accommodatio versus 8 Patri, et Filio, et Spiritui sancto adaptavit; ergo, etc. Prob. ant. ex Facunplo, qui, lib. 1 pro Defensione trium capitulorum, cap. 5, citat versus 8: *Tres sunt qui testimonium dant in terrâ: spiritus, aqua, et sanguis, et hi tres unus sunt.* In spiritus, inquit, significans Patrem... in aquâ Spiritum sanctum... in sanguine verò Filium. Quod postquam textibus Scripturæ probavit, sic pergit: *Quod testimonium B. Joannis apostoli B. Cyprianus, Carthaginensis antistes et martyr, in epistola sive libro quem de Trinitate scripsit (error est, dicere debuisset: de Unitate Ecclesiæ), de Patre, et Filio, et Spiritu sancto intelligit.*

Resp.: Neg. ant., et ad ejus probationem dico quòd Facundus quidem ea per allegoriam sic adaptaverit Patri, et Filio, et Spiritui sancto, putaveritque S. Cyprianum idem fecisse: sed in hoc ille deceptus est, nec S. Cypriani mentem assecutus fuit. 1° Quia constat ex S. Fulgentio in suis responsionibus ad objectiones Ariarum, quòd de versu 7 agit S. Cyprianus, non autem de 8. Cùm enim S. Fulgentius retulisset versum 7, addit: *Quod etiam beatissimus martyr Cyprianus in epistola de Unitate Ecclesiæ testatur; per quod significat quòd per idem testimonium probet S. Cyprianus quidem nature divinæ, per quod ipse eam probaverat, nempe per versum 7.* 2° S. Cyprianus in suis libris nullam omnino versûs 8 mentionem facit; ergo dici non potest quòd ad versum illum respexerit, dum dixit de Patre, et Filio, et Spiritu sancto scriptum esse: *Et hi tres unus sunt.*

Dices 2°: S. P. Aug., lib. 2 contra Maximinum, cap. 22, Patris, et Filii, et Spiritus sancti probat unam esse substantiam, quia dicitur v. 8: *Tres sunt testes, spiritus, sanguis et aqua, et tres unus sunt.* Ergo S. Aug. versum 7 non legit, sed tantum 8, quem allegoricè applicat; ergo nec eum legit S. Cyprianus: quia si eum legisset, illum non prætermisisset. S. Aug., qui tam sedulo S. Cypriani opera versabat. — Resp. facile admitti posse quòd versum istum non legerit S. Aug., cùm verosimiliter non existeret in codice quo utebatur; adeoque non mirum quòd versu 8 utatur, illumque per allegoriam Patri, et Filio, et Spiritui sancto applicet. Sed velle inde inferre quòd similiter eum non legerit S. Cyprianus, et allegoricè loquatur, est manifesta absurditas, cùm nimis apertè dicat de Patre, et Filio, et Spiritu sancto scriptum esse: *Et hi tres unus sunt.*

Verum quidem est quòd S. Aug. B. Cypriani opera frequens perlegeret, et consequenter quòd in illis memoratum textum viderit; sed eum in codice quo utebatur solum versum 8 reperiret, merito existimare potuit, idè debuit, quòd ad versum illum 8 Cyprianus alluderet, cùm alium ipse non inveniret; adeoque illum citare non potuit tanquam genuinum, de quo nihil unquam audiverat.

Dico 5°: Sensus istius versiculi est hic: *Tres sunt qui testimonium dant in celo, nimirum de divinitate Christi: Pater, cujus vox de celo lapsa referatur,*

Math. 3, v. 17: *Hic est Filius meus dilectus, etc. Verbum seu Filius Dei, qui in carne sæpius asserunt suam divinitatem, eamque miraculis comprobavit. Et Spiritus sanctus, dum in baptismo Christi super ipsum apparuit in specie columbæ. Et hi tres unus sunt, non tantum in unitate testimonii, sed vel maxime in unitate essentie; cùm id verba clarè importent, nullaque sit necessitas ea improprie intelligendi.*

Solvuntur argumenta.

Obj. 1°: Unitas, de qua agit v. 7, necessariò intelligenda est de unitate voluntatis et consensûs; ergo hi tres tantum sunt unum in unitate testimonii.

Prob. ant. Joan. 17, v. 21, Christus à Patre suo eam pro suis discipulis petit unitatem, quam ipse habet cum Patre, et Filio, inquit, *unum sint, sicut tu Pater in me, et ego in te;* atqui unitatem nature certò non petit pro discipulis suis, sed tantum unitatem consensûs; ergo. — Resp.: Neg. ant., et ad ejus probationem nego majorem, ac dico quòd Christus pro discipulis suis non petit omnem unitatem quam ipse habet cum Patre, sed tantum illam unitatem, seu potius unionem, cujus ipsi capaces sunt, nempe charitatis et consensûs. Unde particula *sicut* non semper omnimodam importat equalitatem, sed tantum aliquando nonnullam similitudinem; ut dùm, Math. 5, dicitur: *Estote perfecti, sicut et Pater vester celestis perfectus est, non importatur ea perfectio qua est Dei, sed tantum ea ad quam homo pro sui tenuitate pervenire potest.*

Obj. 2°: Sicut dicitur, v. 7: *Tres sunt qui testimonium dant in celo, etc.; et hi tres unus sunt,* ita dicitur, v. 8: *Tres sunt qui testimonium dant in terrâ, spiritus, et aqua, et sanguis; et hi tres unus sunt.* Atqui tamen v. 8 non importatur unitas nature; ergo nec v. 7. — Respondent aliqui negando consequentiam, et dicunt disparitatem esse quòd in textu Græco non legatur de spiritu, aquâ et sanguine: *Et hi tres unus sunt, sed: In unum sunt;* id est, in unum testimonium conspirant, nempe spiritus, quem Christus mortuus emisit, aqua que de ipsius latere fluxit, et sanguis ejus effusus, in unum conveniunt testimonium de humanitate Christi. De Patre autem, et Filio, et Spiritu sancto absolutè dicitur: *Et hi tres unus sunt.*

Verum hæc responsio non tollit difficultatem. Nam in Bibliis Græcis editionis Complutensis, et editionis Aric Montani etiam v. 7 habetur: *In unum sunt;* siquidem textus Græcus istorum Bibliorum ita sonat: *Kai oi opotai tai to eta.* Nec propterea ista editiones à nostrâ Vulgatâ quoad sensum discrepant, ut significant solam unitatem consensûs et testimonii; nam in unum sunt idem denotat, ac in unam essentiam conveniunt ac coeunt; et ita in unum sunt idem est, ac unum sunt. Sic, Gen. 2, v. 24, de Adam et Evâ conjugibus dicitur: *Erunt duo in carne una;* id est, erunt duo una caro, ut explicat Christus Math. 19, v. 6. Sic Jerem. 31, v. 53, dicitur: *Eritis mihi in populum;* id est, eritis mihi populus. Et psal. 50, v.

3: *Esto mihi in Deum protectorem*; id est, esto mihi Deus protector.

Alii dicunt quod particula versûs 8: *Et hi tres unum sunt*, in pluribus vetustis codicibus desint. Unde existimat D. Thomas, opusc. 24, ista verba ab Ariano esse addita, ut inde à pari colligere possent tres personas dici unum non essentialiter, et unitate naturæ, sed tantum unitate consensûs. Hinc etiam Innocentius III, cap. In quiddam, tit. de Celebratione missarum, citans prædictos versus 7 et 8, in 8 omittit particulas: *Et hi tres unum sunt*. Testatur etiam Hesselius in hunc locum Joannis, suo tempore inventos fuisse duos codices Græcos manuscriptos, unum in Angliâ, alterum in Hispaniâ, in quibus illæ particule deerant, et addit: « Vidi ego tria vetusta Misalia, unum scriptum, duo impressa, in quibus hæc particula deerat, quemadmodum et in exemplari quodam quod extat Lovanii in bibliothecâ D. Petri; altero item, quod ibidem in abbatiâ D. Gertrudis asservatur. »

Atamen nec hæc responsio penitus tollit difficultatem. Nam, etiamsi illæ particule in pluribus vetustis codicibus desint, tamen inde non sequitur quod non sint pars S. Scripturæ: siquidem non est vero simile quod Ecclesiâ, sive concilium Tridentinum, istas particulas tanquam partem Scripturæ retinisset, si eadem ab Ariano additæ fuissent. Itaque, si, non obstante definitione concilii Tridentini, liceat dicere præfata verba non esse partem Scripturæ sacræ, poterit pariter quis dicere verba versûs 7 non esse partem Scripturæ; nam et hæc in variis vetustis codicibus defuisse communiter admittunt omnes. Omissa igitur hæc solutio,

Resp.: Neg. consequ., ac dico disparitatem petendam esse ex subjectâ materiâ. Cum enim verba Scripturæ debeant intelligi in rigore, et proprio verborum sensu, nisi quid obstat, bene sequitur quod *et unum*, v. 7, debeat intelligi de unitate naturæ seu essentia, non verò v. 8; sed quod ibidem debeat intelligi de solâ unitate testimonii. Nam cum diversæ naturæ atque substantiæ nequeant dici unum unitate essentia, uti observat S. P. Aug., lib. 5 contra Maximinum, cap. 22, clarè sequitur quod implicet spiritum, aquam et sanguinem esse ejusdem essentia. Atverò non repugnat tres personas divinas esse ejusdem essentia; nam admissio quod sint tres in cælo qui dant testimonium quod Christus sit verus Deus jam rectè inferitur contra Arianos, admittentes impossibilitatem plurium deorum, quod saltem dux personæ, scilicet Pater et Filius, sint unus Deus, adeoque quod unitati deitatis nec trinitas; ergo *et unum*, v. 7, potest et debet intelligi de unitate essentia. Quod autem Spiritus sanctus sit etiam Deus, probatur: Quia testimonium dat quod Christus sit Deus; hoc autem testimonium dare non potest, nisi ipsum perfectè cognoscat et comprehendat; comprehendere autem non potest, nisi sit ipsemet Deus.

Præterea testes terrestres non dant testimonium

de seipsis, sed de humanitate Christi; adeoque non est mirum quod non possint intelligi de unitate naturæ, sed tantum de unitate testimonii: sed testes coelestes dant testimonium de seipsis quod sint unum in naturâ; quorum utique testimonium verum est. Ergo debent intelligi quod sint unum, non tantum in unitate testimonii, sed in unitate naturæ: ac consequenter quod sint unus Deus.

QUESTIO V.

De Epistolâ secundâ S. Joannis.

Resp. et dico 1°: Licet omnino aliqui de authenticitate Epistolarum 2 et 5 S. Joannis dubitaverint, acasserint illas esse non Joannis apostoli, sed alterius Joannis passim dicti *Presbyteri*, tamen dubium hoc circa finem seculi IV sublaturum est, et tunc Patres, quos inter Iren., lib. 5, cap. 15; S. August., lib. 2 de Doctr. Christ., cap. 8; Damasc., lib. 4 de Fide orthodox., cap. 18; item concilia, ut Carthag. III, can. 47; Laod., can. 59, duas illas tanquam Joannis apostoli receperunt, et ut verè canonicas agnoverunt. Et novissimè concilium Tridentinum, sess. 4, de canonicis Scripturis, apertè dicit: *Epistolâ... Joannis apostoli tres*.

Obj. 1°: S. Hieron. tantum unam Epistolam canonicam S. Joannis apostoli admittit; nam, lib. de Script. ecclesiast., verbo *Joannes*, ait: « Scripti autem et unam Epistolam, cujus exordium est: *Quod fuit ab initio*, etc. Reliquæ autem dux... Joannis presbyteri asseruntur, cujus et hodiè alterum sepulchrum apud Ephesum ostenditur. — Resp.: Neg. assumpti, et dico quod S. Hieron., loco citato, non suam, sed aliorum sententiam ponat; non enim dicit quid ipse sentiat, sed quid ab aliis asseratur. Verum, dum idem S. doctor propriam suam mentem aperit, duas istas Epistolas S. Joannis apostoli esse asserit; uti patet ex epist. 85, ubi ait: « Clangat tuba evangelica, filius tonitru, quem Jesus amavit plurimum, qui de pectore Salvatoris doctrinarum fluentia potavit: *Presbyter electa domine, et filius ejus*... Et aliâ epistolâ: *Presbyter Caio carissimo*. » Item epist. 195, cap. 7, dicit: *Jacobus Petrus, Joannes et Judas, apostoli septem epistolas ediderunt*.

Obj. 2°: Auctor harum Epistolarum vocat se *seniorem*; Græcè, *πρεσβύτερος*; ergo non sunt Joannis apostoli, sed Joannis presbyteri. Unde et Papias, apostolorum contemporaneus, duos ponit Joannes, ut testatur S. Hieron., lib. de Script. ecclesiast., verbo *Papias*, unum apostolum, et alium presbyterum, seu seniorem. — Resp.: Neg. consequ., et dico 1° quod Joannes se vocet et inscribat *presbyterum*, seu *seniorem*, tum quia illo ævo presbyter et episcopus pro eodem usurpabantur, ut refleximus in Epist. ad Philipp., quest. 2, et in Epist. ad Tit., quest. 2; tum quia S. Joannes apostolatûs dignitate, et rebus plenitudine, omnium Christianorum facili senior erat. Ultimus enim apostolorum vixit usque ad imperium Trajani, ut docet S. Hieron., lib. de Script. eccles. Ad illud autem quod de Papiâ allatum est, dico quod

ipse duos quidem ponat Joannes, sed nullibi asserat duas hæc Epistolas à presbytero illo seniore esse scriptas.

Dico 2°: Argumentum secundæ hujus Epistolæ est gratulatio quâ Electæ, nobili et pie feminae, de suorum filiorum fide ac probitate congratulatur, eamque simul hortatur ut in fide et charitate permaneat, ideòque caveat hæreses et hereticos, tunc subnascentes, quasi antichristos, ut nec *Ave* eis dicat.

Præcipuum quod ulterius circa hanc Epistolam inquiri solet, est, an per *electam dominam* hic significetur certa persona, an verò Ecclesiâ aliqua Asiæ. Ad hoc autem quæsumus.

Dico 3°: Per *Electam dominam* non intelligitur Ecclesiâ aliqua Asiæ, sed particularis quedam persona. Et ratio hujus est quod insolitum sit literas ad Ecclesiam aliquam inscribere: *Electæ domine*, præsertim cum multe, imò omnes Ecclesiæ sint electæ; litteræ enim certis personis, vel Ecclesiis inscribendæ sunt, ne in incertum vagentur, vel ad alienos, ad quos non pertinent, ferantur: ac proinde inscriptio clara et distincta esse debet. Itaque communis omnium penè interpretum sententia est quod hæc Epistolâ scribatur particulari matronæ: hoc enim significat *et Electæ domine*. Siquidem *Electa* videtur esse nomen proprium, vel potius appropriatum huic matronæ: quia vero simile est quod fideles, juxta consuetudinem istius temporis, hoc nomen ob extimam virtutem et probitatem ei appropriarint, præsertim quia filias instruebat in cultu virginitalis, et familiam habebat religiosam, inquit A Lapidè. Sicut igitur S. Paulus ad Rom. 16, v. 15, dicit: *Salutate Rufum electum in Domino*, eò quod iste Rufus singulari pietate esset insignis inter Christi Domini fideles: ita ob eandem rationem videtur S. Joannes in hæc Epistolâ nobilem illam matronam vocasse *Electam*.

Dices: Joannes aliquam Epistolam scripsit ad particularem quandam Ecclesiam Asiæ: atqui non est alia assignabilis quàm hæc; ergo, etc.

Prob. maj., quia id ipsemet testatur Epist. 5, v. 9, ubi in textu Græco ita habetur: *Scripti Ecclesiâ, sed amans primatum gerere ipsorum, Diotrophes, non recipit nos*. — R.: Neg. maj., quia nostra Vulgata, in quâ habetur: *Scriptissem forsitan Ecclesiæ*, meritò preferenda est istis editionibus Græcis in quibus ponitur *scripsi*, præsertim cum istæ editiones omittant vocem *forsitan*, quæ tamen in omnibus aliis editionibus invenitur. Hinc A Lapidè, in citatum Joannis locum, agens de isto textu Græco, ita scribit: « Verum Gagneus, Serarius, et alii censent interpretem legisse *ἐπιπέτα ἑα*, aut certè *ἑ* subintelligisse, ut subinde alii subintelligunt, ideòque rectius veritatis *scripsissem forsitan*; idque probatur: 1° Quia hic sensus est congruentior; q. d.: *Scripsissem utique, sed ideò non scripsi, quia nos nostrasque litteras non recipit superbus ille Diotrophes*. 2° Quia nulle extant S. Joannis litteræ scriptæ ad Ecclesiam; et frustra eas scripsisset, cum sciret eas non recipiendas, imò qui eas recipissent, vexandos à Diotrophe, ut patet, v. 10. 3° Id planè confirmat Sy-

S. S. XXV.

rus, qui veritè *babe hauihit*, id est, *querens*, *petens*, *cupiens fuit ad scribendum Ecclesiæ*. Sed ille qui amat esse primus apud vos, Diotrophes, non suscipit nos.

QUESTIO VI.

De Epistolâ tertîa S. Joannis.

Hanc Epistolam dirigit S. Joannes ad familiarem sibi Caium, eumque laudat ab hospitalitate exhibiâ fidelibus peregrinis, hortaturque ut in incepto bono opere persistat, fratresque recipiat. Ex adversò accusat Diotrophis inhospitalitatem et arrogantiam, quâ fideles non suscipiebat, et suscipientes ex Ecclesiâ ejiciebat. Conqueritur de illo, tanquam de homine arrogante, elato, *verbis malignis* in fideles garricite, et primatum gerere affectante. Denique Demetrium publico omnium suoque testimonio commendat, ac brevi se præsentem fore significat.

Petes 1° quis fuerit ille Caius ad quem hic scribit S. Joannes. — Resp. hunc Caium fuisse illum de quo Paulus apostolus, ad Rom. 16, scribit: *Salutat vos Caius, hospes meus*, putat Ven. Beda. Alii existimant illum fuisse Caium de quo, Act. 19, v. 29. Sed cum hæc unice fundentur in similitudine nominis, et ex locis jam citatis constet istos duos fuisse discipulos S. Pauli, de hoc vero Caio hic, v. 4, satis clarè insinuetur illum fuisse filium seu discipulum S. Joannis: meliùs dicitur hunc Caium fuisse ab aliis distinctum, et nobis ignotum.

Petes 2° quis fuerit iste Diotrophes de quo agitur v. 9. — Resp.: Nonnulli arbitrantur quod fuerit episcopus; non solum enim de ipso dicitur quod voluerit primatum in Ecclesiâ gerere, sed etiam quod de Ecclesiâ ejiceret eos qui hospitalitatem exercebant erga peregrinos à Joanne missos. Existimat tamen Lucius Dexter, in Chronico, anno Christi 70, istum Diotrophem ob superbiam et inhospitalitatem ab episcopatu fuisse depositum.

Moraliter hunc Diotrophem imitantur, ait A Lapidè, qui beneficia et prælaturas ambiunt, eaque sibi ob nobilitatem et opes debent antumant, cum Christus ignobiles et pauperes vocaverit, imò elegerit apostolos. Rursus Diotrophem imitantur seculares nobiles, qui jus patronatus in conferendis beneficiis non habentes, illud usurpant et invadunt, aut eo abutuntur, volentes dominari in clero.

QUESTIO VII.

De Epistolâ S. Jude.

Ultima, ordine biblico, catholicarum est Epistolâ S. Jude apostoli, qui fuit frater Jacobi minoris, et appellatus est etiam Thaddæus.

De hæc Epistolâ, num inter Scripturas sacras esset recipienda, dubitatum aliquando fuisse testantur Eusebius, lib. 2 Histor. ecclesiast., cap. 22, et S. Hieron., lib. de Scriptor. ecclesiast., verbo *Judas*. Sed dubium illud jamdudum sublaturum fuit; siquidem hanc Epistolam ut verè canonicam admitterent omnia concilia, et antiqui Patres qui 2 S. Petri, et 2 et 3 S. Joannis tanquam verè canonicas receperunt. Hos autem vide citatos supra, quest. 5, § 1; item quest. 5.

(Trente-trois.)

Videtur autem hæc Epistola scripta esse ad eosdem ad quos scripta sunt Epistolæ Petri, scilicet ad eos præcipue qui ex circumcissione crederant. Hoc enim innuit ipsemet S. Judas, v. 17, dicens: Vos autem, *charissimi*, memores estote verborum quæ prædicta sunt ab apostolis Domini nostri Jesu Christi, qui dicebant vobis, quoniam in novissimo tempore venient illusores, etc. Jam autem hoc dixit Petrus Epist. 2, cap. 5, v. 5; ergo, etc.

Ex illis verbis: *Quæ prædicta sunt ab apostolis Domini nostri Jesu Christi*, ulterius concluditur quod hæc Epistola scripta sit post Epistolam et martyrium SS. Petri et Pauli.

Porro argumentum Epistolæ est hoc: B. Judas depravatos hæreticorum (præsertim sui temporis) mores graphicè depingit, et acere Dei judicium, ab Henoch prædictum, ipsa intemat, omnesque istos hæreticos in seductores et pestes vult esse cavendos. Deinde admonet Christianos ut in fide suscepta constanter persistent, ne, si deflexerint, contingat eis idem quod Hebræis, Sodomitis et aliis à Deo apostatantibus contigit. Denique hortatur eos ad orationem, castitatem, charitatem et zelum animarum, ut seductos ab hæreticis ad fidem reducant. Atque tandem insigni corone Epistolam concludit.

§ 1. *Quis fuerit ille Jesus, de quo agitur v. 5.*

Apostolos Judas, volens fidelibus in memoria revocare ea quæ jam ab aliis apostolis audiverant et didicerant, ait, v. 5: *Communione autem vos volo, scientes semel omnia*. Horum verborum sensus est hic: Perstudete mihi vos hæc quæ scribo scire, unde ea non joco, sed serio et confirmo, ut quæ credere bene copistis, melius perseverando periciatis. Esto enim ea nonnulli ignorant, multi tamen ea sciebant. Unde hinc colligitur primos fideles in fide bene fuisse instructos et eruditos. Vigebat enim tunc neophytorum catechesis, adeoque ipsi apostoli erant perpetui catechistæ. Hos, inquit A. Lapidè, imitentur jam pastores; quia magna inter fideles est ignorantia rerum Dei et salutis, nullique eâ de causâ pereunt et damnantur, quorum animas à pastoribus reposcet Deus.

Quoniam Jesus populum de terrâ Egypti salvans, secundò eos qui non crederant perdidit. Quis sit hic Jesus, non ita constat. S. Hieron. putat esse Josue, qui etiam quandoque vocatur *Jesus*; nam, lib. 4, contra Jovinianum, c. 12, de Josue ita scribit: *Ipsè enim, secundum Epistolam Judæ, salvavit populum Israel ex Egypto, et in terram promissionis induxit*. Sed hæc opinio non solet ab interpretibus admitti, quia eadem obstat quòd Josue non eduxerit populum ex Egypto; siquidem id fecit Moyses, ejus minister et successor fuit Josue. Rursus loco *Jesus* multi Græci codices habent vocem *Dominus*, et nonnulli addunt *Deus*. Unde Syrus et Clemens Alexandrinus legunt: *Dominus Deus*, quod non Josue, sed soli Jesu Christo competit, non quidem quatenus homini (utpote qui nondum natus esset in terrâ), sed quatenus Deo.

Jesus ergo, quatenus Deus, populum suum, nempe Hebræos, ex Egypto ejusque servitute eduxit et libe-

ravit. Nam, prout ait S. Paulus ad Heb. 15, v. 8, *Jesus Christus heri et hodie, ipse et in secula*. Omnibus his ostendit S. Judas contra Simonem Magum, Ebionem, aliosque hæreticos, Christi divinitatem impugnantis, Christum fuisse verum Deum.

Salvans; id est, eum salvasset. *Secundò eos qui non crederant perdidit*; id est, qui nec Deo, nec Moysi promittenti se eis traditurum terram promissam, credere et obedire voluerunt, sed rebelles extiterunt, et in Ægyptum redire desiderarunt; eos, inquam, perdidit. Sed quomodò *secundò*? Beda, et ex eo Glossa interlin., *secundò*, inquit, id est, bis punivit et perdidit eos, scilicet primò in hac vitâ per mortem, secundò in alterâ per gehemam. Verum alii passim per *secundò* intelligunt *postea*, *seu deinceps*, prout legit Clemens Alexandrinus. Unde textus Arabicus habet: *In vice secundâ*.

Itaque sensus est: Deus semel salvavit populum, cum eum se sequentem eduxit ex Egypto; ut *secundò*, id est, aliâ vice, eum perdidit, cum scilicet inreclusus ab eo recessit et apostatavit, idque non semel, sed sæpius. Nam idololatrantes cum vitulo aureo occidit in monte Sinai, Exod. 32, v. 27. Postea occidit murrurantes, et carnes desiderantes in sepulcris conceptientie, Num. 11, v. 33. Denique omnes præter Josue et Caleb punivit morte in deserto, ob murmur exploratum, Num. 14, v. 29.

§ 2. *Quoniam fuerit altercatio inter diabolum et Michaelè de Moysi corpore.*

Vers. 9: *Cum Michael archangelus cum diabolo disputans altercatur de Moysi corpore, non est ausus judicium in terra blasphemare; sed dicit: Imperet tibi Dominus*. Deducit hic S. Judas argumentum ad exemplum; quasi dicat, ait Oecumenius: Michael sanctissimus et purissimus illo spiritus, eoutendens cum Satanâ, non est ausus ipsum, licet impudentissimum, detestabilem et omni convicio dignum, blasphemare seu conviciari; quomodò ergo hæretici audent blasphemare majestatem, non tantum angelorum et sanctorum, sed ipsiusmet Dei? Itaque opponit hic Judas Michaelis modestam impudentem blasphemiam Gnosticorum. Unde in Græco habetur: *At Michael, quod antithesim importat*.

Porro causam istius altercationis multiplicem allegant S. Scripturæ interpretes. Communior autem et plausibilior opinio videtur esse illorum qui dicunt sanctorum voluisse ut sepeliretur Moyses in loco quieto et celebri, ut Hebræi, ad idololatriam proni, ipsum quasi Deum colerent; Michaelè verò resistisse, et curasse ut secretò sepeliretur. Unde Denter. 54 de corpore Moysi dicitur: *Et non cognovit homo sepulcrum ejus usque in presentem diem*.

Accedit quòd vix alia ratio fingi possit, cur jussert Dominus Moysen ab angelis secretò sepeliri, nisi jam allegata; ne scilicet, si publicè sepeliretur, ut nomen quoddam à Judæis adoraretur. Quod enim aliqui dicunt honoris causâ id factum, ut nempe Moysen quasi absconditum vel raptum Hebræi magis venerarentur, minus aptum videtur; nam longè major, imò continuus

et perpetuus fuisset honor Moysi apud Hebræos, si ejus sepulcrum visere et colere potuissent.

Obj. 1°: Hebræi non colerunt sepulcra Abraham et Isaac, imò nec patriarchæ Joseph, ejus ossa secum deferrebat per desertum; cur ergo potius coluissent sepulcrum Moysi, etiamsi illud cognovissent? — Resp. rationes disparitatis esse varias. Prima est quòd tot seculorum antiquitas, quæ Abraham, Isaac, Jacob et Joseph habuerat ut homines, non ut deos, abrogaverat eis divinitatem, imò ejus opinionem et umbram detriherat. Secunda, quòd pariter antiquata essent et data oblivioni eorum in suos, eosque paucos, beneficentia. Tertia, quòd illi tot prodigiis, gestis et gubernatione populi non fuissent illustres, sicut Moyses. Quarta, quòd Hebræi ex Scripturâ et patribus suis illud Dei sibi altissimè impresserant: *Ego sum Deus Abraham, Isaac et Jacob*. Unde sciebant non Abraham, non Isaac, non Jacob, sed Deum Abraham, etc., esse adorandum.

Atverò Moysi, utpote paulò ante defuncti, recens erat memoria, æquè ac beneficiorum ejus, portentorum, plagarum, ac gubernationis quâ totam Hebræorum gentem numerosissimam per decem plagas toti Ægypto immisas gloriose eduxerat per mare Rubrum, sicco pede, mersis Ægyptiis, usque ad desertum Sinai, ibique legem à Deo acceptam eis dederat, manna cœlesti per 40 annos paverat, columnam ignis et nubis itineris ducem assignaverat, etc. Moysè ergo mortuo, pronum fuisset eis, si corpus illius habuissent, ipsum ut reliqui itineris duces colere et invocare. Fuerat enim ipse totius populi summus legislator, pontifex, propheta et rex.

Obj. 2°: Hebræi non erant tam stolidi, ut mortuum corpus Moysi adorarent; hoc enim mortalitatis spectaculum omnem divinitatis opinionem illis excussisset: siquidem hoc clarè demonstrasset ipsum fuisse hominem, et mortis legibus subjectum. — Resp. Neg. assumpt. Nam omnis idololatria est stolidi. Etenim idololatra stolidè, ac omninò fatuè homines insignes vitâ functos, puta parentes, reges, benefactores, eximios, etc., in deos refuisse, et divinis coluisse honoribus, docent permulti qui scripserunt contra gentes. Constat apud omnes Jovem, Mercurium, Venerem, etc., fuisse homines, qui ob beneficia specialia postmortem à gentibus in deos sunt relati. Ita Cretenses colebant Jovem, et tamen ejus sepulcrum ac ossa in Crêtâ apud se existere factabant. Unde merito illos irridentes Lactantius, lib. 4 divin. Instit., c. 11: *Quomodò igitur, inquit, potest Deus alibi esse vivus, alibi mortuus? Alibi habere templum, alibi sepulcrum?* Idem ergo de Moysè facere et credere potuissent Hebræi.

Circa id quod archangelus Michael diabolo dixerit: *Imperet tibi Dominus*, sciendum est quòd in textu Græco habetur: *Incepit te Dominus*. Et ita etiam legit S. Hieron. in Apologiâ, adversus Rufinum. Verum utrovvis modo legatur, sensus convenit, estque hujusmodi: *Deus te coerceat, et conatum tuum prohibeat*.

§ 3. *De quibusdam aliis hic spectantibus.*

Apostolos Judas, describens actus et mores hæreticorum sui temporis, inter alia de ipsis dicit, v. 12: *Arbores autumnales, infructuosæ, bis mortuæ, eradicatæ. Autumnales*, id est, extremi ac deficientis autumnii. Hoc autem aliqui ad flores, alii ad fructus referunt. Ad flores referit Erasmus. *Solent enim, inquit, arbores novellæ extremo autumno, præter temporis rationem florere; idque agricolis indicat eas mox emorituras*. Ad fructus autem; quia arbores, quæ sero autumno fructus proferrunt, non eos perducunt ad maturitatem; unde quidam vertit: *Arbores frugiperdæ*. Quod autem sequitur, *infructuosas*, quibusdam videtur esse explanatio præcedentis. Nam et arbores extremo autumno florentes fructum non afferunt, utpote ab hieme superveniente impeditæ. Et quæ tam serò fructum afferunt, ob eandem causam immaturum, et proinde inutilem relinquunt, ut ob id merito dici possint *infructuosæ*. Alii verò additum hoc putant ut novum ac secundum epitheton arborum malarum, ut tertium epitheton sit *bis mortuæ*, et quartum *eradicatæ* et excisæ, ita ut fructus in posterum nullus expectari possit. Igitur his arboribus hæreticos seu seductores comparat S. Judas, quia eum speciem habeant arborum bonarum ac fructiferarum, ac tales se jactent, tamen autumnales sunt ac frugiperdæ, quia fructum, si quem ferre videantur, maturum et utilem reddere non possunt. Imò verius infructuosi sunt, quia nullum verum ac salutare fructum ferunt nec in seipsis, nec in suis sectatoribus. Item sunt *bis mortuæ*. Quia, sicut primò in se moritur arbor, dum arescit, sed vivit adhuc in radice, ex quâ in vere rursùm aliquo modo pullulat; secundò verò moritur in radice, dum illa penitus excisecat: ita mortui anima hæretici, primò per peccatum mortale (per hoc enim amittit charitatem, et gratiam habitalem, quæ est vita animæ); deinde secundò moritur per heresim; per hanc enim amittit fidem, quæ est radix et initium vitæ spiritualis. Hæresis enim non solet esse primum hominis peccatum, sed ad eam præviis aliis peccatis quasi gradibus sensim descenditur. Cæterum, observanda est in præfatis epithetis gradatio per incrementa. Nam gradus sunt, fructum inutilem ferre, nullum ferre fructum, bis mortuum esse, et demùm eradicari, mittendum in ignem.

Vers. 15: *Sidera errantia*. Tales sunt hæretici, utpote qui stellæ videri volunt, id est, lumina Ecclesie; sed stellæ sunt erraticæ, quia in doctrinâ, per quam alios illuminare debebant, nusquam sibi constant, sed semper errorem ex errore serunt.

Porro omnia quæ tum in hoc, tum in præcedentibus tomis pertractavi, Romanæ Sedis judicio infallibili, atque omninò irrefragabili humillimè et sincerissimè submitto, paratus emendare, castigare, et delere, si quid emendandum, castigandum, delendumve judicaverit.